

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Γ. | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ 6

Τοῦ Βασιλέως Παύλου αἰωνία ἡ μνήμη!

ΥΠΗΡΞΕΝ Ο ΕΛΛΗΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕ ΤΑΣ ΑΚΛΟΝΗΤΟΥΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΛΑΒΕΙΑΝ Η ΑΝΑΒΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΤΟΥ

Συγκινητικά δείγματα τῆς θρησκευτικότητός του

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὀλόκληρος ἐθρήνησε τὸν ἀποθανόντα Βασιλέα του. Ἐθρήνησε τὴν ἀπώλειαν ἑνὸς ἀγαθοῦ, συνετοῦ καὶ φιλοθρήσκου δημοκρατικοῦ μονάρχου. Ὁ ἀποθανὼν συνεδύαζε ἕνα πλήθος προσόντα τὰ ὁποῖα ἄλλα ἀπέκτησεν ὁ ἴδιος κατὰ τὴν σταδιοδρομίαν του καὶ ἄλλα διεφύλαξε ἀπὸ παραδόσεις οἰκογενειακῆς ἀκατάλυτες. Μεταξὺ τῶν παραδόσεων αὐτῶν ὑπῆρξε καὶ ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ ἀγάπη καὶ προσήλωσις Του πρὸς τὴν θρησκείαν. Μὲ πλήρη κατανόησιν ὅτι ὑπῆρξε διάδοχος τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ ὁ μόνος ἐπιζῶν ὀρθόδοξος Βασιλεὺς εἶχε κλείσει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν ἀγάπην γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὸ Βυζάντιο καὶ τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα. Ὁ Παῦλος ὑπῆρξε πράγματι ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων. Ἡ εὐσεβεία του αὐτῆ, κληρονομημένη ἀπὸ τὴν εὐλαβὴν καὶ φιλόθρησκον μάμμη Του, τὴν ἀείμνηστον βασίλισσα Ὁλγαν, εἶχε ἐκδηλωθῆ ἀπὸ παιδικῆς ἀκόμη ἡλικίας. Ἡ πρώτη ἐκδήλωσις ὡς φιλοθρήσκου γόνου τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἐσημειώθη κατὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σειπτοῦ πατρὸς του, τοῦ Κωνσταντίνου, τὸν Μάϊον τοῦ 1915. Σὲ ἡλικίαν μόλις δεκατεσσάρων ἐτῶν τότε ἔδεετο μὲ πίστιν καὶ κατάνυξιν γιὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πατέρα του. Καὶ ὅταν ἐκομίσθη καὶ τότε ἀπὸ τὴν Τήνον ἢ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Παναγίας τῆς Μεγαλόχαρης, ὁ μικρὸς πρίγκηψ συνώδευσε αὐτὴν

κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς μέχρι τῶν ἀνακτόρων ὄπου ἐπάλαμι με τὸν θάνατον σχεδὸν ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος. Μολονότι δὲ ἦταν ἀπηγορευμένη σὲ ὅλους ἢ εἴσοδος εἰς τὸν θάλαμον τοῦ σεπτοῦ βαρέως ἀσθενοῦντος, ὁ Παῦλος κατώρθωνε νὰ εἰσέρχεται, νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν κλίνη τοῦ ἀσθενοῦς καὶ γονυκλινῆς νὰ προσεύχεται μπροστὰ εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν διέφυγε τὸν θάνατον ὁ Βασιλεὺς. Ἡ πίστις καὶ ἡ προσήλωσις πρὸς τὴν θρησκείαν ἔγιναν ἔκτοτε συνειδήσις εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Παύλου βαθύτατα ριζωμένη.

Ὡς μαθητὴς τῆς Σχολῆς Δοκίμων καὶ ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ ἐπροκάλεσε πάντοτε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐκπληξί τῶν συμμαθητῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν διὰ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν θρησκείαν. Προσευχότανε πάντοτε καὶ ἔκαμε τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ πάντοτε πρὸ τοῦ γεύματος καὶ μετὰ τὸ γεῦμα. Εἰς τὸ ναΐδιον τῶν ἀνακτόρων παρακολουθοῦσε τοὺς ὀρθροὺς πολὺ συχνὰ καὶ τακτικὰ τὶς λειτουργίαι καὶ τοὺς ἐσπερινούς.

Ὁ τότε πρωθιερεὺς τῶν ἀνακτόρων ἀρχιμανδρίτης Λιανᾶς, ὁ ὁποῖος περιέβαλε τὸν νεαρὸν Βασιλόπαιδα με ἐξαιρετικὴν συμπάθεια, ἐπλεκε πάντοτε τὸ ἐγκώμιόν του ὡς φιλοθρησκου γόνου τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ ἔλεγε πάντοτε ὅτι ὁ Παῦλος θὰ πρέπει νὰ περιβληθῇ τὸ ἱερατικὸ σχῆμα. Ἄλλ' ἂν αἱ κλίσεις του βραδύτερον καὶ ὡς πρίγκιπος καὶ ὡς βασιλέως ἐστρέφοντο πρὸς ἄλλες ἐκδηλώσεις, οὐδέποτε ὁμως ἔπαυσε νὰ διατηρῇ ἄσβεστη εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν φλόγα τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ χριστιανικῆς εὐλαβοῦς παραδόσεως.

Εἰς τὴν μνήμην μας ξαναφέρνουμε με συγκίνησι καὶ με ὑπερηφάνεια ὠρισμένες ἐπαγγελματικὲς συναντήσεις καὶ συνομιλίας μας με τὸν φιλόθρησκον ἀποθανόντα Βασιλέα. Τὸ πρῶτο βασιλικὸ ἐπίσημο ταξεῖδι εἰς τὸ ἐξωτερικὸ ἦταν ἡ Πόλι. Ὑπῆρξε βαθύτατη ἡ συγκίνησις τοῦ ὑψηλοῦ ἐπισκέπτη τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, τοῦ μόνου ἐπιζῶντος ὀρθοδόξου Βασιλέως καὶ διαδόχου τοῦ τελευταίου βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος ὅταν ἐπεσκέπτετο τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἦταν διάχυτο εἰς τὴν μορφὴν του τὸ αἶσθημα τῆς συγκινήσεώς του αὐτῆς καὶ ἔτρεμε ὅταν ἔσκυβε νὰ ἀσπασθῇ τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἔτεινε πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν εἴσοδόν του εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ναὸν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου! Τὴν ὅλην ἀκολουθίαν τῆς δοξολογίας, καθὼς ἔλεγε ὁ ἴδιος ὁ Βασιλεὺς Παῦλος εἰς κύκλον οἰκείων του καὶ αὐλικῶν, παρηκολούθησε με μίαν ψυχικὴν ἀνάτασιν καὶ ὑπὸ μίαν ἀπερίγραπτον ἔκστασι. Ἡ τελετὴ τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὸν μητρο-

πολιτικὸν ναὸν ἦταν γιὰ τὸν φιλόθηρσκο Βασιλέα μιὰ εὐκαιρία θρησκευτικοῦ ψυχικοῦ ἀναβαπτίσματος. Ὑψωνε τὴν ἀναστάσιμον λαμπάδα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τελετῆς καὶ ἔκλειε μέσα του μιὰ διπλῆ ἀνάστασι ὅταν ἀντηχοῦσαν οἱ ἤχοι τοῦ Χριστοῦ Ἀνέστη καὶ κροτοῦσαν τὰ κανόνια συνοδεύοντας τὶς χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες. Εἰς τὴν ζωὴν του εἶχε τὴν πρώτη θέσι τὸ ἑορτολόγιο. Παρακολουθοῦσε τὶς Προηγιασμένες ποὺ ἐψάλλοντο ὠρισμένες ἡμέρες τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς στὸ ἀνακτορικὸ παρεκκλήσι καὶ ἐδοκίμαζε ἰδιαίτερη εὐχαρίστησι κατὰ τὶς ἀκολουθίαι τῶν Χαιρετισμῶν ποὺ ἐψάλλοντο στὸ παρεκκλήσι αὐτό. Καὶ ἐνθυμούμεθα, συνοδεύοντας τὴν βασιλικὴ ἀκολουθία κατὰ τὴν ἱστορικὴ τελετὴ τῆς ἐνσωματώσεως τῶν Δωδεκανήσων εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, πόσο ἦταν βαθειὰ συγκινημένος ὅταν εἰσήρχετο εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸ τῆς Ρόδου. Ὅσοι εὐρέθησαν πλησίον του διέκριναν ἓνα δάκρυ νὰ κυλᾷ στὸ πρόσωπό του ὅταν οἱ χοροὶ τῶν ψαλτῶν ἀνέπεμπον τὸν νικητήριον καὶ εὐχαριστήριον ὕμνον πρὸς τὴν Θεοτόκον, τὴν Ὑπέρμαχον καὶ προστάτιδα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Ὁ ἑορτασμὸς τῶν χιλίων χρόνων τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὑπῆρξε γιὰ τὸν ἐκλιπόντα εὐσεβέστατον Βασιλέα Παῦλο μιὰ ἀκόμη — ἴσως ἡ μεγαλύτερη — εὐκαιρία νὰ διατρανώσῃ τὰ φιλόθηρσκα αἰσθήματά του. Κατὰ σύμπτωσι θλιβερῆ δύο ἑβδομάδες πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἑορτασμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε προγραμματισθῆ καὶ διὰ τὸν ὁποῖον ἠτοιμάζοντο νὰ ταξειδέσῃ πρὸς τὸ Ἅγιον Ὄρος ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι πατριάρχες καὶ ἀρχιεργοὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἀσθένησε. Ἐδέησε νὰ τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ νοσοκομεῖο καὶ νὰ ὑποβληθῆ σὲ ἐπέμβασι χειρουργικῆ. Ἐδέησε ὅμως καὶ νὰ ἀναβληθῆ ὁ ἑορτασμὸς διότι αὐτὴ ἦταν ἡ ἐπιθυμία τοῦ εὐσεβοῦς ὀρθοδόξου Βασιλέως. Τὴν ἐπιθυμία του αὐτὴ ἐξεδήλωσε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κρίσεως τῆς ἀσθενείας του. Καὶ ἦτο φυσικὸν ἡ βασιλικὴ παράκλησις νὰ εἰσακουσθῆ. Ἡ παρουσία του ἀπέτελεσε μεγάλο γεγονός. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἴδιον σελις ἱστορικῆ. Μὲ ἀντίληψι τῆς θέσεώς του ὡς διαδόχου τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου ἔκαμε τὴν ἐμφάνισί του εἰς τὰς ἱεουργίας τοῦ ναοῦ τοῦ Πρωτάτου εἰς Καρυὲς καὶ εἰς τὴν μονὴν τῆς Λαύρας μετὰ διήμερον μὲ αὐτοκρατορικὴ μεγαλοπρέπεια περιστοιχούμενος ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους Πατριάρχας. Ἀναβίωσις τῆς ἐποχῆς τοῦ Βυζαντίου ἱστορικῆ καὶ ὑποβλητικῆ. Μὲ συνείδησι τῆς ἱερότητος

τῶν στιγμῶν πού διήρχετο ὁ Βασιλεὺς ἐστάθηκε εἰς ἓνα ὕψος θρησκευτικῆς ἀνωτερότητος πού ἐδημιούργησε τὴν μεγάλην ἑορταστικὴν ἀσμόσφαιρα. Ἡ μεγάλη συγκίνησις τοῦ ἰδίως ἐξεδηλώθη ὅταν εἰς τὴν μεγάλην πατριαρχικὴν λειτουργίαν ἤκουσε μνημονευομένους τοὺς βυζαντινοὺς προκατόχους του, τὸν Νικηφόρον Φωκᾶν καὶ τὸν Ἰωάννην Τσιμισκῆ καὶ ἐδάκρυσε εἰς τὴν τέλει μνημοσύου μετὰ κολλύβων εἰς μνήμην τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων κητόρων καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἄθω. Καὶ εἰς τὰς δύο πανηγυρικὰς λειτουργίας ἀπήγγειλε μὲ συγκίνησιν πολλὴν τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως καὶ τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν καὶ ἔδωσε τὸ σύνθημα γενικῆς γονυκλισίας κατὰ τὴν πλέον ἱερὰν στιγμὴν τῆς θείας μυσταγωγίας εἰς τὸ «Τὰ Σὰ ἔκ τῶν Σῶν». Εἰκὼν μεγαλειώδης ἢ γονυκλισία αὐτὴ τοῦ ὀρθοδόξου Βασιλέως ἐν μέσῳ εὐλαβῶς δεομένων ἑκατοντάδων ὀρθοδόξων πιστῶν. Πιστὸς τηρητῆς θρησκευτικῶν παραδόσεων συνυφασμένων μὲ παραδόσεις ἔθνικὰς, ὁ εὐλαβέστατος αἰμίμητος Βασιλεὺς Παῦλος δὲν παρέλειπε τὴν μεγάλην ἰδίως ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς ἢ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν νὰ ἀπαγγέλῃ εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἀνακτορικοῦ ναοῦ τὸ Πιστεύω καὶ τὸ Πάτερ Ἡμῶν καὶ ὁ ὀρθόδοξος χριστιανικὸς ἑλληνικὸς κόσμος, καρφωμένος μπροστὰ εἰς τὸ ραδιόφωνον, ἤκουε μετὰ συγκινήσεως τὴν φωνὴν τοῦ ἐπιζῶντος διαδόχου τοῦ τελευταίου τῶν Παλαιολόγων ἀναβιοῦντος μὲ τὴν ὑποβλητικὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου ἰδίως τῆς Πίστεως τὴν ἐποχὴν τοῦ θεοσεβοῦς Βυζαντίου.

★

Ἡ προσήλωσις τοῦ καὶ ἡ πίστις πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐξεδηλοῦτο πολλαπλῶς. Πρὸς τοὺς ἡγέτας τῆς Ἐκκλησίας, ἐπισκεπτόμενος τὰς ἔδρας των κατὰ τὰς περιοδείας τοῦ εἰς τὰς ἐπαρχίας, δὲν παρέλειπε νὰ ἐπιδεικνύῃ τὸν προσήκοντα σεβασμὸν. Καὶ ἡ πίστις τοῦ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐξεδηλώθη καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν τραγικὴν του ἀσθένεια καὶ στὶς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ζωῆς. Ἐπίστευεν εἰς τὴν θαυματουργικὴν δύναμιν τῆς Μεγαλόχαρης τῆς Τήνου. Καὶ μολονότι οὐδεμία ὑπῆρχε πλέον ἐλπίς σωτηρίας, ἔστρεφε τὰ θολὰ καὶ σβυσμένα σχεδὸν μάτια του πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἢ ὅποια παρέμεινε μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς του παρὰ τὸ προσκέφαλόν του. Καὶ ἴσως τὰ τελευταῖα του λόγια μὲ τὰ ὅποια παρέδωσε τὴν ὑστάτην πνοὴν καὶ τὴν ψυχὴν Του νὰ ἦσαν ἓνας εὐχαριστήριος χαιρετισμὸς πρὸς τὴν Ἀειπάρθενον Θεοτόκον. Τοῦ εὐλαβεστάτου καὶ φιλοθρήσκου Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Παύλου Αἰωνία ἡ Μνήμη!

ΒΑΣΙΛ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΤΙ ΕΙΝΕ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΕ Ο ΠΑΠΙΣΜΟΣ

Α'

«Τῶ ὄντι γὰρ θεραπευόμενα τὰ υπερήφανα ἦθη ἐαυτῶν (τῶν Δυτικῶν), ὑπεροπτικώτερα γίνεσθαι πέφυκε. Καὶ γὰρ ἐὰν μὲν ἰλασθῆ ἡμῖν ὁ Κύριος, ποίας ἐτέρας προσθήκης δεόμεθα; Ἐὰν δὲ ἐπιμείνη ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ποία βοήθεια ἡμῖν τῆς δυτικῆς ὀφρῦς; Οἱ τὸ ἀληθὲς οὔτε ἴσασιν, οὔτε μαθεῖν ἀνέχονται, ψευδέσι δὲ ὑπονοοῖσι προειλημμένοι, ἐκείνα ποιοῦσι νῦν, ἃ πρότερον ἐπὶ Μαρκέλλῳ, πρὸς μὲν τοὺς τὴν ἀλήθειαν αὐτοῖς ἀπαγγέλοντας φιλονεικῆσαντες, τὴν δὲ αἴρεισιν δι' αὐτῶν διαβεβαιώσαντες... ὅτι οὔτε ἴσασι τῶν παρ' ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν, οὔτε τὴν ὁδὸν δι' ἧς μανθάνοιαν καταδέχονται».

(Μέγας Βασίλειος)

Ὁ καθένας ἀπὸ ἡμᾶς πρέπει νὰ γνωρίζῃ τι διαφορὰ ἔχει ἡ Ὁρθοδοξία ἀπὸ τὸν Παπισμὸν, ὥστε νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πίστιν του «ἐν ἐπιγνώσει», καὶ ὄχι διότι βρέθηκε Ὁρθόδοξος.

Οἱ περισσότεροὶ ἔχομεν μίαν ἀόριστον ἰδέαν δι' αὐτὰ τὰ πράγματα, καὶ αὐτὴ ἡ ἄγνοιά μας ἀποθρασύνει τοὺς ἀλλοδόξους καὶ πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς εὐκολα γίνονται θύματα τῶν διαφορῶν αἰρετικῶν.

Καλὸν λοιπὸν εἶνε νὰ ἐκθέσωμεν μὲ συντομίαν καὶ ἀπλότητα τι εἶνε ἡ Ὁρθοδοξία καὶ τι εἶνε ὁ Παπισμὸς.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶνε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἐφύλαξε τὸν Λόγον Του, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα παρέλαβεν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους. Διὰ τοῦτο λέγεται καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Αὐτὸ εἶνε τὸ καύχημά της, τὸ ὅτι ἔμεινε ἀνάλλακτος μέσα εἰς ἓνα κόσμον ὁ ὁποῖος διαρκῶς ἀλλάζει, καὶ οὕτως ὡδηγεῖ τοὺς πιστοὺς μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς ἀθείας καὶ τῆς πλάνης, ὅπως ὁ βόρειος Πολικὸς Ἀστὴρ ὡδηγεῖ τοὺς ναυτιλομένους, διότι μόνον αὐτὸς ἀπὸ ὅλα τὰ ἀστρα εὐρίσκεται πάντοτε ἀκίνητος εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ Ὁρθοδοξία ἔμεινε ἀναλλοίωτος, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, διότι ἡ ἀλήθεια τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐδόθη ἐσφραγισμένη εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δὲν ἐπιδέχεται διόρθωσιν ἢ τελειοποίησιν, οὔτε διὰ προσθήκης, οὔτε δι' ἀφαιρέσεως, καθ' ὅσον οὔτε ἐλλείπει τίποτε ἀπὸ αὐτὴν, οὔτε περισσεύει τίποτε εἰς αὐτήν.

Αὐτὴν τὴν Ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου τὴν διεφύλαξαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς πού δὲν ἔπαυσαν νὰ ἀναφαίνονται ἀπὸ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανι-

σμοῦ, καὶ οἱ ὅποιοι ἤθελον νὰ ἐρμηνεύσουν τὰς Γραφὰς κατὰ τὴν ἁμαρτωλὴν διάνοιάν των. Τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας εἶνε αἱ ἀλήθειαι πού ἀπεκαλύφθησαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Αὐτὰ τὰ δόγματα ἐπεκυρώθησαν ἀπὸ τὰς Ἑπτὰ Οἰκουμενικὰς Συνόδους, αἱ ὅποιαί συνεκαλοῦντο κάθε φοράν πού κάποιοι ἀσεβεῖς ἐπιχείρουν νὰ τὰ ἐξηγήσουν κατὰ τὴν κρίσιν των. Οἱ ἅγιοι Πατέρες πού συνεκρότησαν τὰς Συνόδους, ἐθέσπισαν τὰ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, ἐπικαλοῦμενοι τὴν κάθοδον ἐπ' αὐτοὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ τοιουτοτρόπως αἱ ἀλήθειαι τῆς Πίστεως ἐσφραγίσθησαν, μὴ ἐπιδεχόμεναι ἄλλην διατύπωσιν ἢ ἐξήγησιν, ἀπὸ ἐκείνων τῶν Ἱερῶν Συνόδων.

Διότι, ἀλλοίμονον ἂν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξηγεῖται ἀπὸ ἕνα ἕκαστον ὅπως νομίζει καλὸν ἐκεῖνος. Ἀπὸ τοῦτο προῆλθον ὅλαι αἱ πλάναι, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δημιουργηθῇ μία χαώδης κατάστασις. Οἱ Ἰσραηλίται ὅταν ἐξῆλθον μετὰ τὸν Μωϋσῆν εἰς τὴν ἔρημον, δὲν ἐγνώριζαν πρὸς τίνα διεύθυνσιν νὰ βαδίσουν, ἀλλὰ ὁ Θεὸς τοὺς ὠδήγησε μετὰ Στύλον πυρός, καὶ οὕτω δὲν περιεπλανήθησαν, ἀλλὰ ἐβάδισαν μέχρις ὅτου ἐφθασαν εἰς τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας. Δι' ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς αὐτὸς ὁ Στύλος τοῦ πυρός πού μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν πίστιν μας, εἶνε ὁ ἀέσπερος φάρος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ αὐτὴν ἔχομεν ὡς ὀδηγὸν ἄσφαλτον.

Λοιπόν, αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία, πού τὰ θεμέλιά της τὰ ἔθεσεν ὁ Χριστὸς, καὶ μετ' αὐτὸν ἡ διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων συνεπλήρωσε τὸ οἰκοδόμημα, αὐτὴ εἶνε ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὴν ὁποίαν, χάριτι Θεοῦ, ἀνήκομεν. Εἶνε ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολική, πού λέγει τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Εἶνε ἡ ἄμωμος, ἀκηλίδωτος καὶ ἀληθινή Νύμφη τοῦ Χριστοῦ, διαμείνασα πιστὴ εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὰς ἱεράς παραδόσεις. Εἶνε, κατὰ τὸν ἱερὸν ψαλμῶδον, ἡ θεοφύτετος Ἀμπελος, ἡμεῖς δέ, ὁ περιούσιος λαός, ἡμεθα τὰ καρποφόρα καὶ καλὰ κλήματα. Ἡ δὲ εὐλογημένη φυλὴ μας ἐφρούρησε μέχρι σήμερον τὴν ἱεράν αὐτὴν Ἀμπελον ὡς φύλαξ ἀγρυπνος, μὴ δελεασθεῖσα ἀπὸ τοὺς ὑποούλους ἐχθροὺς τῆς Πίστεώς μας, οἱ ὅποιοι δὲν ἔπαυσαν νὰ ἐπιχειροῦν νὰ τὴν καταπατήσουν εἴτε διὰ τῆς βίας εἴτε διὰ τῆς κολακείας καὶ ὑποκριτικῆς ἀγάπης. Ἄς ἴδωμεν τώρα τί εἶνε ὁ Παπισμὸς.

Ὁ Παπισμὸς ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἀλαζονείαν καὶ ἀπὸ τὴν ἁμαρτωλὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀνθρώπων νὰ ἄρχουν ἐπὶ τῶν ὁμοίων των, καὶ διὰ τοῦτο παρεμόρφωσαν οὗτοι τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὰς πονηράς ἐπιθυμίας των, κατασκευάσαντες μίαν ψευδῆ Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ὁποίαν ὅλα ἠλλοιωθήσαν,

διὰ νὰ συμφωνήσουν μὲ τὰς ὑλικὰς καὶ κοσμικὰς ἐπιθυμίας τῶν ψευδοχριστιανῶν ποὺ ἔκαμαν αὐτὴν τὴν παραμορφωμένην Ἐκκλησίαν.

Ὁ Παπισμὸς, μὲ τὰς καινοτομίας του καὶ μὲ τὴν ἔλλειψιν σεβασμοῦ πρὸς τὰς Συνόδους καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, παρεμόρφωσε τὰ πάντα, εἰς τρόπον ὥστε καὶ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν του νὰ καταφαίνεται ὅτι ἀπεμακρύνθη ὀλοτελῶς ἀπὸ τὸν χαρακτήρα τῆς Χριστιανικῆς Ἀληθείας. Ὅχι ἀπλῶς προέβη εἰς μερικὰς καινοτομίας, ἀλλὰ ἐδημιούργησε λαβύρινθον καινοτομιῶν, ποὺ εἶνε ἡ τελεία ἄρνησις καὶ ἀναίρεσις τῶν θεμελιῶν τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Παπισμὸς εἶνε γέννημα τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς ἀσεβείας, ἡ ὁποία ἔχει τὴν ρίζαν της εἰς τὴν ἀντίχριστον ὑπερηφάνειαν. Αὐτὴ ἢ κατηραμένη ὑπερηφάνεια τὸν ἔκαμε νὰ ἀποσχισθῆ ἀπὸ τὸ ἅγιον σῶμα τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ νὰ ἐπιδοθῆ πλέον ἀνεξέλεγκτος εἰς πᾶσαν αὐθαιρεσίαν. Ἡ ἀσέβεια τῶν παπικῶν ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου κάποιοι ἐκπρόσωποι τοῦ Παπισμοῦ νὰ διακηρύξουν ὅτι αἱ ἅγιοι Σύνοδοι ἦσαν ἀνωφελεῖς.

Ἄπαξ ὁ Παπισμὸς κατήντησεν, ἀπὸ θρησκευτικὴ καὶ πνευματικὴ, κοσμικὴ καὶ πολιτικὴ ἐξουσία, καταργοῦσα τὸ χάος τὸ ὁποῖον χωρίζει αὐτὰς τὰς δύο ἐξουσίας, καὶ τὸ ὁποῖον καταφαίνεται ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ', 21), φυσικὸν ἦτο νὰ ἀπεμπολήσῃ πᾶσαν Χριστιανικὴν ἐντολήν, καὶ νὰ διαπράξῃ κάθε ἁμαρτωλὸν συμβιβασμόν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Παπισμὸς ὑπερέβαλε καὶ αὐτὰς τὰς ἁμαρτωλὰς κοσμικὰς ἐξουσίας εἰς πονηρίαν, ὑποκρισίαν, κρυψίνοιαν, μέχρι τοῦ σημείου, καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς λατίνους, ἢ λέξις Παπικός, Ἰησουίτης, Καρδινάλιος, φλάρος (καλόγηρος παπικός) νὰ σημαίνῃ ὑποκριτής, δόλιος καὶ καταχθόνιος. Ὁ Παπισμὸς εἶνε τὸ γέννημα τοῦ σκοτεινοῦ μεσαιῶνος.

Μετὰ τὸν χωρισμόν του ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ποὺ ἔγινε κατὰ τὸ 900 μ.Χ., ἀπεχαλινώθη ἐντελῶς καὶ ἐπεδόθη εἰς ἀντιχριστιανικὰς καινοτομίας, κατὰ τὸν ἅγιον Ἐφραίμ τὸν Σῦρον ὅπου λέγει «ἢ ὑπερηφάνεια ἀναγκάζει ἐπινοεῖν καινοτομίας, μὴ ἀνεχομένη τὸ ἀρχαῖον». Ὁ Παπισμὸς ἐπενόησε καινοτομίας, «κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν» (Κολοσ. β', 8). Οἱ παπικοὶ ἐξέκλιναν ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπως ἐκεῖνοι οἱ ἀσεβεῖς διὰ τοὺς ὁποίους ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε «Οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἐαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστο-

λογίας και εὐλογίας ἔξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων» (Ρωμ. ις', 18).

Μὴ νομίση κανεῖς ὅτι αὐτὰ ποῦ γράφομεν γράφονται μὲ ὑπερβολάς, ἀπὸ ἀντιπάθειαν πρὸς τὸν Παπισμὸν. Ἐὰν ἔχη κανεῖς εἰς τὴν διάθεσίν του πολὺν καιρὸν καὶ πολὺν χάρτην καὶ ἐκθέσῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ Παπισμοῦ μὲ ὅλα τὰ καθέκαστα, θὰ ὁμολογήσῃ καὶ ὁ πλέον ἐπιεικῆς κριτὴς ὅτι αἱ αὐθαιρέσιαι καὶ ἀσεβεῖς καινοτομίαι εἰς τὰς ὁποίας προέβησαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, εἶνε ἀπίστευτοι. Ἀπὸ αἰῶνων δὲν ἔπαυσαν ἐπινοοῦντες πονηροὺς νεωτερισμοὺς.

Ἐξ' ἑνὸς ἀπὸ τὰ πολλὰ βιβλία ποῦ ἐγράφησαν ὑπὸ εὐλαβῶν ἱερωμένων εἰς ἀπάντησιν ὑποκριτικῶν ἐγκυκλίων τοῦ Πάπα, παραλαμβάνομεν τὰ ἀκόλουθα: «Ἡ ταπείνωσις θεμέλιος ἐστὶ τῶν ἀρετῶν, λέγει ὁ θεῖος Φώτιος, ὅσοι δὲ ταύτην κρηπίδα μὴ ὑπεβάλλοντο, θάττον ὑποπίπτουσι, πονηροῦ πνεύματος αὐτοῖς ἐπιπνεύσαντος». «Ἡ ταπείνωσις, λέγει ὁ ἅγιος, εἶναι τὸ θεμέλιον τῶν ἀρετῶν, καὶ ὅσοι αὐτὸ τὸ θεμέλιον δὲν τὸ ἔβαλαν εἰς τὸν ἑαυτὸν των, γρήγορα πίπτουν, ὅταν φυσήσῃ τὸ πονηρὸν πνεῦμα». Τοῦ Παπισμοῦ τούναντίον κρηπίς, ὡς μαρτυρεῖ σύμπασα ἡ ἱστορία αὐτοῦ, ἐστὶν ἡ ὑψηλοφροσύνη καὶ φιλοδοξία, ἣτις, σὺν τῷ χρόνῳ, βαθμηδὸν αὐξανομένη καὶ θηρεύουσα τὴν ὑπὸ τὸν Πάπαν ὑποταγὴν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, προὔκάλεσε τὸν ἀπὸ τῶν κόλπων τῆς Ὁρθοδοξίας ἀποχωρισμὸν τοσοῦτων ἑκατομμυρίων λαῶν. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπ' ἀρχῆς ἠρνήθη καὶ ἐντόνως ἀρνεῖται καὶ ἀποδοκιμάζει ὡς καινοτομίαν τὸν σφετερισμὸν τοῦτον τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς ὁποίας κεφαλὴ εἶναι οὐχὶ ὁ Πάπας, ἀλλ' ὁ Χριστός».

Διὰ νὰ στηρίξουν οἱ παπικοὶ τὸ ἐπάρατον πρωτεῖον τοῦ Πάπα (προκειμένου, ἀλλοίμονον! διὰ μίαν θρησκείαν τῆς ὁποίας ἡ κρηπίς εἶνε ἡ ταπείνωσις), ἐπικαλοῦνται καὶ ἐξηγοῦν παιδαριωδῶς τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν ἀπόστολον Πέτρον «Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν» (Ματθ. ις', 18), ἐνῶ αὐτοὶ οἱ λόγοι ἐσήμαινον ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ θὰ οἰκοδομηθῇ ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν τῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν πίστιν ὁ Πέτρος ἐφάνέρωσε διὰ τῆς ὁμολογίας του. Οἱ δὲ παπικοὶ, διὰ νὰ στηρίξουν καὶ ἱστορικῶς τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα, ἐπενόησαν, ψευδόμενοι, ὅπως συνηθίζουν εἰς ὅλα, ὅτι ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἵδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, πράγμα ψευδέστατον. Ὁ ἀπ. Πέτρος ἵδρυσεν ἄλλας Ἐκκλησίας εἰς τὴν Ἀνατολήν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπεκαλέσθησαν ποτὲ ὅτι ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός πρέπει νὰ ἔχουν πρωτεῖα, ἂν καὶ ἀληθῶς ἡ ἵδρυσις αὐτῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἔγινε

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

**Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΒΔΟΜΑΣ
ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ**

Ἀπὸ τῆς αὐριανῆς ἡμέρας ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὸ κατ' ἐξοχὴν στάδιον τῶν πνευματικῶν ἀγωνισμάτων πρὸς προπαρασκευὴν διὰ τὸν ἄξιον ἑορτασμόν τοῦ «σταυρωσίμου» καὶ «ἀναστασίμου Πάσχα». Δι' αὐτὸ ὁ ὕμνος προτρέπει ἡμᾶς: «Τὴν πάνσεπτον ἐγκράτειαν ἐναρξώμεθα φαιδρῶς, ἀκτῖνας ἀπολάμποντες, τῶν ἀγίων ἐντολῶν, Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀγάπης τὴν λαμπρότητα, προσευχῆς τὴν ἀστραπὴν, ἀγνοίας καθαρότητα, εὐανδρείας, τὴν ἰσχύν· ὅπως λαμπροφόροι προφθάσωμεν εἰς τὴν ἀγίαν καὶ τριήμερον Ἀνάστασιν, τὴν καταλάμπουσαν ἀφθαρσίαν τῶ κόσμῳ».

Ἡ προετοιμασία διὰ «τὰ φωταυγῆ τοῦ Σωτῆρος παθήματα»

ἀπὸ τὸν Πέτρον. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἰδρύθη ἀπὸ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, ὅπως βεβαιοῦται ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. «Ἐμεινε δὲ ὁ Παῦλος διειτρίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως» (Πράξ. κη', 30).

Ἀλλὰ ὁ Παπισμὸς δὲν εἶχε ἀνάγκην τοῦ ἀπ. Παύλου διὰ νὰ στηρίξη τὸ πρωτεῖον ποὺ διεκδικεῖ, ἀλλὰ τοῦ ἀπ. Πέτρου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐλέχθησαν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀνάγκην ὁ Παπισμὸς διὰ νὰ θεμελιώσῃ ψευδόμενος τὸ ὑπερφύλιον πρωτεῖον. Καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπλάσθη ψευδῶς ἀπὸ αὐτὸν ἡ ἀνύπαρκτος ἱστορικὴ μαρτυρία περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ἀπὸ τὸν Πέτρον. Ὁ Παῦλος δὲν εἶχε τὰ οἰκόσημα τὰ ὁποῖα ἐχρειάζοντο εἰς τὸν Πάπαν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Παπισμὸς ἐμείωσε τὴν σημασίαν τοῦ ἔργου τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, ἀντιτάσων εἰς αὐτὸν τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Πέτρου. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγινε τὸ σύμβολον τῶν Διαμαρτυρομένων, καὶ εἶδος ἀντιδίκου τοῦ ἀποστόλου Πέτρου. Ὅλα αὐτά, τὰ ἀνάξια τοῦ ὕψους τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, δὲν ἀποπνέουν τὴν βαρεῖαν ὀσμὴν τῆς πολιτικῆς, μὲ τὰς ἀντιχριστιανικὰς σκοπιμότητας αὐτῆς;

(Συνεχίζεται)

ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

καὶ διὰ τὴν Ἀνάστασιν γίνεται ἤδη ἀπὸ τῆς Α' Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν. Κατὰ τὰς τέσσαρας πρώτας ἡμέρας τῆς Ἑβδομάδος ταύτης, ἡ ὁποία ὀνομάζεται καὶ «καθαρά», ψάλλεται ἐκάστην ἑσπέραν ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ «Μεγάλου Ἀποδείπνου» τμηματικῶς ὁ «Μέγας Κανὼν» τοῦ Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου.

Τὸ Σάββατον τῆς Πρώτης Ἑβδομάδος, διὰ τῆς προβολῆς τοῦ παραδείγματος τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, ὑπομνήσκει εἰς ἡμᾶς τὴν δύναμιν τῆς ζωντανῆς πίστεως, ἡ ὁποία περιφρονεῖ καὶ αὐτὰ τὰ βασανιστήρια. «Ὡς ἡδίστη καὶ μεγάλη καὶ χαρμόσυνος, ἡ νῦν πανήγυρις, ἣν ὁ Μαρτύρων ἡμῶν, κάλλιστος καὶ μέγιστος, νῦν ἐσχεδίασεν, ἐνὶ θαύματι, ἐξ ἀκαθάρτων ἄχραντον τοῦ Χριστοῦ λαὸν τελέσας».

Ἡ κατασχίνουσα τοὺς ἀσεβεῖς ζῶσα πίστις αὕτη, ἡ ὁποία εἶναι προϋπὸθεσις τῆς νικηφόρου διεξαγωγῆς τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἐξυμνεῖται καὶ ὑπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία ἐορτάζεται τὴν πρώτῃν Κυριακὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ἡ ἐορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας καθιερώθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην (ἐν ἔτει 843) ἀναστηλώσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ἄλλ' ὡς συνάγεται ἐκ τῆς μελέτης τῶν παλαιῶν κωδίκων, κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην παλαιότερον ἐορτάζετο καὶ ἡ «μνήμη τῶν ἁγίων προφητῶν Μωϋσέως, Ἀαρῶν καὶ τῶν λοιπῶν (προφητῶν)». «Ὅτι πρὸ τῆς καθιερώσεως τῆς ἐορτῆς τῆς Ὁρθοδοξίας ἐορτάζετο κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ μνήμη τῶν προφητῶν πιστοποιεῖται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ μέχρι τῆς σήμερον κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην ἀναγνωσκομένη ἀποστολικὴ περικοπὴ καὶ τὸ Ἀλληλουάριον αὐτῆς μνημονεύουν τὸν Μωϋσέα καὶ Ἀαρῶν. Μάλιστα παλαιοὶ ἁγιορειτικοὶ κώδικες περιέχουν διὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ κανόνα ἀφιερωμένον εἰς τοὺς προφήτας καὶ ἔχοντα ἀκροστιχίδα «Χορὸς κροτείσθω τῶν προφητῶν εὐστόχως».

Ἄλλ' ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν εἶναι μόνον ἀνάμνησις ἐνὸς ἱστορικοῦ γεγονότος, ποῦ συνδέεται μὲ τὴν ἡμέραν, ἀλλ' εἶναι καὶ πασχαλίου χαρακτῆρος ἐορτὴ, ποῦ φανερώνει, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι προπαρασκευάζονται διὰ τὸ ἅγιον Πάσχα, τηροῦντες ἑαυτοὺς καθαροὺς ἀπὸ πάσης ἀσεβείας». Ἐπὶ πλέον ἡ ἐορτὴ αὕτη εἶναι

ἀπεικόνισις τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ πᾶσα πλάνη ἐνικήθη. Ἡ νίκη ἐναντίον τῆς πλάνης τῶν αἰρετικῶν αἰσθητοποιεῖται μὲ τὴν λιτανεῖαν τῶν εἰκόνων, διὰ τῆς ὁποίας πανηγυρίζεται ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ ἐναντίον τῶν ὀργάνων τῆς πλάνης καὶ τοῦ σκότους. Καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας ἔχουν πασχάλιον χαρακτῆρα, διότι τὸ μὲν ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα δεικνύει τὴν «πασχάλιον δύναμιν» τῆς πίστεως (Ἐβρ. ια', 24—26, 32· ιβ', 2), ἡ δὲ εὐαγγελικὴ περικοπὴ (Ἰωάν. α', 43—51) παρουσιάζει τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν «Γῖὸν τοῦ Θεοῦ», τὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ, τὸν περιστοιχιζόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων. Κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Θαβῶρ τῆς πασχάλιου νικητηρίου ἑορτῆς κατέρχεται πάλιν εἰς τὴν κοιλάδα τῆς μετανοίας καὶ τῆς νηστείας, ζητοῦσα ἐκ τοῦ Θεοῦ «κατάνυξιν», «τῶν κακῶν ἀλλοτρίωσιν καὶ τελείαν διόρθωσιν».

Ἡ Δευτέρα Ἑβδομάς τῶν Νηστειῶν (ἡ «δευτερεύουσα ἑβδομάς», «τὰ τῶν Νηστειῶν δισέβδομα») πρέπει νὰ ἑορτασθῇ μετὰ προσευχῆς, δακρύων, συντόνου ἀσκήσεως καὶ ἐλεημοσύνης, διὰ νὰ καθαρθῶμεν καὶ ἁγιασθῶμεν, διὰ νὰ ἀνακαινίσωμεν τὴν στολὴν τοῦ βαπτίσματος, διὰ νὰ εὕρωμεν ἔλεος καὶ ἵνα «καθαρῶς» «τὸ πάνσεπτον Πάθος» τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ «Πάσχα ἴδωμεν» «καὶ τὴν κυρίαν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως ἐν χαρᾷ αἰνέσωμεν». Ἡδὴ δὲ ἡ Ἐκκλησία ὀμιλεῖ περὶ τοῦ Σταυροῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς ἐνέκρωσε «τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀρχέκακον ὄφιν, ζώσας δὲ τοὺς δῆγματι τῷ ἐκείνου τεθνήξαντας».

Ἡ Κυριακὴ τῆς Δευτέρας Ἑβδομάδος εἶναι μία πασχάλιος ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Σταυρὸς ὑμνεῖται ὡς σημεῖον τῆς νίκης, ὁ δὲ Χριστὸς ὡς εὐσπλαγγνος Σωτὴρ (πρβλ. τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν Μάρκ. β', 1—12). Διὰ τοῦτο, ὡς τονίζει καὶ ἡ ἀποστολικὴ περικοπὴ (Ἐβρ. α', 10—β', 3), «δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι μήποτε παραρρυῶμεν». Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν προβάλλεται εἰς τοὺς πιστοὺς πρὸς μίμησιν τὸ παράδειγμα τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὁ ὁποῖος ὑπερήσπισε τὴν — κατὰ τὴν προηγουμένην Κυριακὴν ἐξυμνησθεῖσαν — Ὁρθοδοξίαν κατὰ τῶν αἰρετικῶν Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου. Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ

Παλαμᾶ εἰς τὴν Δευτέραν Κυριακὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαροκοστῆς καθιερώθη ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ ιδ' αἰῶνος. Δι' αὐτὸ ἐν τοῖς χειρογράφοις ἡ ἑορτὴ αὕτη μνημονεύεται ἀπὸ τοῦ ιε' αἰῶνος καὶ ἐξῆς. Ἀντὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τὰ παλαιότερα χειρόγραφα ἀναφέρουν εἴτε τὴν μνήμην τῶν ἁγίων τοῦ Μηναίου, εἴτε τὴν μνήμην τῆς μετανοίας τοῦ τελώνου ἢ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. Τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι εἰς παλαιότερους βυζαντινοὺς χρόνους κατὰ τὴν Β' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ἐγένετο εἰδικὴ μνεῖα τῆς μετανοίας τοῦ τελώνου ἢ τοῦ ἀσώτου. Ἡ ἀποφικς αὕτη ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ παλαιότερα ὕμνολογία τῆς ἡμέρας ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς μετανοίας κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀσώτου ἢ τοῦ τελώνου. Ἐπίσης τὸ ὑπ' ἀρ. 210 Συναϊτικὸν Εὐαγγελιστάριον (θ'—ι' αἰῶν) ἔχει ὡς εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς ἡμέρας τὴν περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ (Λουκ. ιε', 11—32). Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ μέγας ρώσος λειτουργιολόγος Δημητρίεβσκυ, τὴν Β' Κυριακὴν ἀπαντᾶται καὶ ὁ ἑορτασμός τῆς μνήμης τοῦ ἁγ. Πολυκάρπου, ἐπισκόπου Σμύρνης.

Ἡ ὕμνολογία τῆς Β' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν ἐξυμνεῖ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν ὡς τὴν ἐνσάρκωσιν τῆς «κρείττονος σοφίας» καὶ «ἀμείνονος φιλοσοφίας». Ὁ Γρηγόριος εἶναι «Ὁρθοδοξίας ὁ φωστήρ, Ἐκκλησίας τὸ στήριγμα καὶ διδάσκαλος, τῶν μοναστῶν ἡ καλλονή, ... Θεσσαλονίκης τὸ καύχημα, «ἔσοπτρον Θεοῦ», «θεολόγων τὸ στόμα, τῆς ἡσυχίας σκήνωμα, τῆς σοφίας ὁ οἶκος, τῶν διδασκάλων ἀκρότης, πέλαιος τὸ τοῦ λόγου, πράξεως ὄργανον, θεωρίας ἀκρότης, θεραπευτὴς τῶν νόσων».

Ἐξ αὐτῶν γίνεται φανερόν, ὅτι αἱ δύο πρῶται ἐβδομάδες τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαροκοστῆς εἶναι πλουσιώταται εἰς περιεχόμενον, νόημα καὶ διδάγματα. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἐπομένους ἐβδομάδας, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ἐπόμενα φύλλα τοῦ «Ἐφημερίου».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ο ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ

Τὸ βαθύτερο νόημα τοῦ Εἰκοσιένα, τὴν ἐκπληκτικὴ του σύλληψη, τὴν πορεία του, καὶ γενικὰ τὰ κατορθώματά του καὶ τοὺς ἥρωϊσμούς του, τὰ αἰσθάνεται κανεὶς ὀλοζώντανα, ὅταν σκύψη προσεκτικώτερα ἐπάνω στὴ ζωὴ κι' ἐπάνω ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ φλογεροῦ μετέωρου ποῦ λέγεται Παπαφλέσσας.

Τὸ Εἰκοσιένα δὲν ἦτανε ἓνας ἐπαναστατικὸς ἀπλῶς ξεσηκωμὸς, ποῦ εἶχε τοπικὸ καὶ χρονικὸ χαρακτῆρα, ὅπως τόσοι καὶ τόσοι ἄλλοι ἐπαναστατικοὶ ξεσηκωμοί. Ἦτανε κάτι ὑψηλότερο καὶ ἀγιώτερο καὶ βαθύτερο. Ἦτανε ἓνας ἐκούσιος σφαγιασμὸς τῆς Φυλῆς μας ἐπάνω στὸν τρισάγιο βωμὸ τῆς Ἑλλάδος μας. Ἦτανε ἓνα κίνημα καθολικὸ, μὲ πνευματικὸ βαθύτατο περιεχόμενο, ποῦ ἦτανε ριζωμένο στὴ συνείδηση τοῦ γνησιώτατα θρησκευόμενου λαοῦ μας. Περιεχόμενο, ποῦ τὸν εἶχε διαποτίσει μ' αὐτὸ ἡ Ὁρθόδοξη πίστη μας, ποῦ διδάσκει πὼς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἡ ἀνώτατη ἀξία τοῦ κόσμου μας αὐτοῦ, καὶ πὼς ὅλες οἱ οἱ ἄλλες ἀξίες πρέπει νὰ τὴν ὑπηρετοῦνε. Κι' ἄκόμα, ὅτι σὰν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ποῦ εἶναι, ἔχει μιὰν ἀξία ἀπόλυτη, ποῦ τὴν καταρρυπαίνει καὶ τὴν καταξευτελίζει θανάσιμα ἢ σκλαβιά. Κάθε σκλαβιά. Γιατὶ ὁ Θεὸς δὲν θέλει νὰ βλέπη δούλους, μὲ σκυφτὰ κεφάλια. Παρὰ ἀνθρώπους ἐλεύθερους, ποῦ νὰ πραγματοποιοῦνε ἐλεύθερα τὸ θεῖο του θέλημα, καὶ νὰ οἰκοδομοῦνε τὴν Βασιλεία του ἐπάνω στὴ Γῆ. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας εἶναι ἐκείνη ποῦ ἐπρωτοστάτησε στὸ ξεσηκωμὸ τοῦ Εἰκοσιένα· καὶ πρωτοπορεῖ πάντα σὲ κάθε ἀπελευθερωτικὸ μας κίνημα. Καὶ στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας ἀνήκουνε οἱ πρωτοπόροι ὁδηγοὶ καὶ πρωτομάρτυρες τῆς ἐπαναστάσεως καὶ οἱ θαμπωτικώτεροι ἥρωές της, ὅπως ὁ Σαμουήλ, ὁ Διάκος καὶ ὁ Παπαφλέσσα:

Τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ μεγαλουργημα τῆς Φυλῆς μας πρωτάρχισε μὲ τοὺς λίγους ἐμπόρους συνωμότες τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας. Κι' ἀπλώθηκε παντοῦ, καὶ περιέλαβε μυριάδες ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ τὸ πάρη κανεὶς εἶδηση, ἐνῶ συνωμοτοῦσαν κάτω ἀπὸ τὴ μύτη κυριολεκτικὰ τῆς καχύποπτης τουρκικῆς ἐξουσίας.

Πρόλογός του ἦτανε τὰ καρυοφύλλια τῶν Κλεφτῶν καὶ τῶν Ἀρματαῶν, ἐπάνω στάγρια καὶ κακοτράχαλα βουνὰ τῆς γῆς μας. Κάθε τους βρόντος ἦτανε γλυκὸς πολέμιστῆριος παιάνας, ποῦ ξυπνοῦσε μέσα στὰ ὑποσυνείδητα τοῦ σκλαβωμένου Γένους μας τὶς μακρυνὲς ἰαχὲς τῶν Σαλαμινομάχων καὶ τῶν Βυζαντινῶν ἀκριτῶν μας, ποῦ λὲς καὶ κούρνιαζαν στοιχειω-

μένες μέσα στις κουφάλες τῶν βράχων μας. Κι' ἐκρυβόντανε στὰ μυστικά θροίσματα τῶν ἐλάτων μὲ τοὺς ἀνέμους.

Γιατὶ πραγματικά ἕνας κόσμος πνευματικὸς ἀνώτερος θρονιάζεται παντοῦ ἀθώρητος στὴν εὐλογημένη αὐτὴν ἀπὸ τὸν Θεὸ γῆ μας. Κόσμος, ποὺ εἶχε γίνεи καὶ γίνεται ἀκόμα στὶς κρίσιμες ὥρες ὁδηγὸς τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ποὺ πλανιέται, σὰν ἴσκιος, παντοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ στὴ πολὺχρονη καὶ μαρτυρική του σκλαβιά ὁ Ἕλληνας δὲν ἔνοιωσε ποτὲ τὸν ἑαυτὸ του μόνο κι' ἀπροστάτευτο. Οὔτε κι' ἔπεσε ποτὲ στὴν ἀπελπισία. Ἀπὸ τὴν πρώτη μάλιστα στιγμή τῆς σκλαβιάς του, ὄχι μονάχα αὐτοπαρηγορήθηκε. Παρά, μὲ τὴν συνειδηση τῆς ἠθικῆς του ὑπεροχῆς ἀπέναντι στὸν κατακτητὴ του, τόλμησε νὰ παρηγορήσῃ τὴν πανάχραντο Θεοτόκο, ποὺ τὴν ἔβλεπε νὰ κλαίῃ, γιὰ τὸ πάριμο τῆς Πόλης.—«Σώπασε, κερὰ Δέσποινα. Μὴν κλαῖς καὶ μὴν δακρύζῃς. Πάλι μὲ χρόνους καὶ καιροὺς, πάλι δικά μας θάναι».

Εἶναι πραγματικά ἐκπληκτικοὶ οἱ στίχοι αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ. Στίχοι, ποὺ ἀνέβηκαν ἐπάνω στὰ πικραμένα χεῖλη τοῦ σκλαβωμένου λαοῦ μας, σὰν δροσερώτατη ἀνάβρα ἀθάνατου νεροῦ. Μέσα στὴν ἀνείπωτη συμφορὰ του ὁ λαὸς μας ἔμεινε ἀδούλωτος στὸ φρόνημά του καὶ δὲν ἔβλεπε τίποτε ἄλλο σ' αὐτὴ, παρά μιὰ περαστική θεομηνία· θεομηνία ποὺ τὴν ἐξαπόλυσε ἢ βουλή τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ τιμωρήσῃ κάποια ξεστρατίσματα μας ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμο· καὶ γιὰ νὰ ἐξαγνισθοῦμε ἀπὸ κάποια κρίματά μας καὶ κάποιες ἀμαρτίες μας.

Μάλιστα ὁ περίφημος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, ποὺ πρέπει νὰ τὸν λογιάζωμε σὰν τὸν Πνευματικὸ Γενάρχη τοῦ νεώτερου Γένους μας, στὴν μαρτυρική σκλαβιά κάτω ἀπὸ τοὺς Τούρκους στήριξε τὸν προφητικὸ ὄραματισμὸ καὶ τὴν ἀπόλυτη καὶ ἀδιάσειστη πεποίθησή του, γιὰ τὴν ἀναγνώριση καὶ τὴν σωτηρία τοῦ Γένους μας. Καὶ εἶναι ἀληθινὰ ἐκπληκτικὸ τὸ κείμενο μιᾶς ἐγκυκλίου, ποὺ ἐξαπόλυσε στὸ σκλαβωμένο του ποίμνιο ὁ Γεννάδιος Σχολάριος ὁ μαθητὴς καὶ διάδοχος τοῦ Εὐγενικοῦ, καὶ ποὺ ἡ θεία Πρόνοια φώτισε κρυφὰ τὸν νοῦ τοῦ Πορθητῆ Μωάμεθ, νὰ τὸν ἀνακηρύξῃ πρῶτο Πατριάρχη, ἔπειτα ἀπὸ τὸ πάριμο τῆς Πόλης.

Τὴν διαβάζει κανεὶς τώρα τὴν ἐγκύκλιο αὐτὴν κι' ἀναρριγᾷ σύγκορμος—«Ἡ Ἐκκλησία, τέκνα μου—λέει—μέσα στὴν ὁποία μπῆκε τώρα, σὰν μέσα σὲ Κιβωτό, τὸ αἰχμαλωτισμένο Γένος μας, τρικυμίζεται κι' ἀνεμοδέρνεται μέσα σ' ἕνα φοβερὸ καὶ πολυτάραχο πέλαγος ὅπως τότε στοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ. Κι' ὅπως οἱ Χριστιανοὶ τότες, ἔτσι

κι' ἡμεῖς τώρα, πρέπει νὰ δείξωμε τὴν ἴδιαν ἀφοβία καὶ τὴν ἴδιαν ὑπομονή, ὅτιδῆποτε καὶ ἂν πάθωμε. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ὁ Χριστιανισμός μας. Κι' αὐτὸ καὶ ἡ σωτηρία τοῦ Γένους μας...».

Αὐτὰ δὲν εἶναι λόγια κοινά. Παρὰ λόγια προφήτη, μ' ἔμπνευση θεϊκή. Ἔβλεπε μπροστά του ὁ μεγάλος ἐκεῖνος Πατριάρχης μας ὅλα τὰ φρικτὰ μαρτύρια τοῦ Γένους μας. Κρεμάλες, κι' ἀποκεφαλισμούς, καὶ σκοτεινὰ κάτεργα, καὶ φωτιές ἀναμμένες, ποὺ ἐπάνω τους ψήνονταν στὶς σοῦβλες σὰν ἄρνια μαρτυρικοὶ ἥρωες. Ἔβλεπεν αἵματα ποτάμια. Καὶ κόκκαλα σπασμένα, μὲ βαρειές. Καὶ δάκρυα, καὶ πόνους ἀβάσταγους. Κι' ὅμως δὲ τὸν κυρίευσε φόβος καὶ ἴλιγγος. Παρὰ συνιστοῦσε ν' ἀνοίξουνε νέα Μαρτυρολόγια καὶ νὰ καταγράφουνε στὰ φύλλα τους τοὺς νεομάρτυρες τοῦ Γένους μας. Μὰ δὲν πρόφθαιναν. Γιατὶ ἦτανε ἀμέτρητοι. Καὶ ἀσυγκράτητη ἡ πυρωμένη λύσσα καὶ ἡ κακουργία τῶν Τούρκων. Καὶ τὰ θύματα, σὰν τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας· ποὺ ἔπινεν ἡ γῆς μας τὸ αἷμα τους καὶ γειμίζει τώρα, μὲ φλογερές κατακόκκινες παπαροῦνες κάθε ἀνοιξη. Ἐκτὸς τῆν ἀθάνατην αὐτὴν γενεὰ τῶν θεόληπτων κληρικῶν μας ἦτανε κι' ὁ Παπαφλέσσας· ποὺ εὐαγγελίσθηκε σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ κυρίως στὸ Μωρηῶ, τὴν ἐπανάσταση. Καὶ τὴν ἐπραγματοποίησε, φανερωμένος ἐμπρὸς στοὺς προεστούς, ὅπως ὁ Ἀρχάγγελος, μπροστά στὴ Θεοτόκο. Κρατώντας ὅμως στὸ χέρι του, ἀντὶς γιὰ κρίνο, κοφτερὸ σπαθὶ καὶ «φωτιά καὶ τσεκούρι», ποὺ τὰ παράδωκε κατόπιν στ' ἄξια κι' ἄτρομα χέρια τοῦ Γέρου τοῦ Μωρηῶ.

Καὶ βγάζει λοιπὸν κανεῖς, ἄθελά του, τὸ συμπέρασμα, πὼς μέσα στοὺς καταρημαγμένους ἀπὸ τὸν βάρβαρο κατακτητὴ τόπους μας κρυφόκαιγε ἡ παλιὰ φωτιά τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, ἔτοιμη, στὴν πρώτη εὐκαιρία, νὰ σπιθακίση καὶ νὰ πετάξῃ φλόγες ὡς τὸν οὐρανό, ποὺ θὰ κατάπιναν τὴ βάρβαρη κι' ἄξεστη κυριαρχία τῶν Τούρκων. Κι' ἐπάνω στὴν ὠχρὴ καὶ ἀδυνατισμένη, ἀπὸ τὴν στέρηση καὶ τὴν κακοπάθεια ὄψῃ τῶν ἀγωνιστῶν ἐκείνων, κρυφότερε μὲ τὸ πάθος γιὰ τὴν ἐλευθερία, ἔτοιμο νὰ ξεσπάσῃ, σὰν σίφουνας, καὶ νὰ καταπιῇ κάστρα, καὶ στρατοὺς καὶ στόλους τοῦ ἔχθρου.

Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια δύναμη ἰσχυρότερη ἀπὸ τὸ ἅγιο αὐτὸ πάθος. Τίποτα δὲν μπορεῖ ν' ἀντισταθῇ μπροστά του, ὅπως τίποτε δὲν ἀντιστέκεται στὴ θύελλα, σὰν ξεσπάσῃ. Καὶ θύελλα καὶ σεισμός ἦτανε ὁ ξεσηκωμός τοῦ Εἰκοσιένα. Στὸν κόσμον ὅλον δὲν μπορεῖς ὅσο καὶ νὰ ψάξῃς, νὰ βρῆς ἀτμόσφαιραν ἡρωϊκώτερην ἀπὸ τὴν ἰδική του. Οὔτε ἰδεώδη ὑψηλότερα. Οὔτε πίστη βαθύτερη. Οὔτε αἰσθήματα ἀγιώτερα, ἀπὸ τὰ αἰσθήματα καὶ τὸν ἐνθουσιασμό τῶν ἄοπλων ἐκείνων ἀγωνιστῶν

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

31. ΜΗΧΑΝΟΚΡΑΤΙΑ

«Ζητείτε πρώτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ πάντα ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

(Μαθ. στ', 22—33).

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἂν ὁ ἄνθρωπος διατηροῦσε στενὴ τὴν ἐπαφὴν τοῦ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνοιωθε δίπλα του τὴ θαλπωρὴν τοῦ τοῦ δίνει ἢ θεϊκὴ συντροφιά, ἀσφαλῶς καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας του θὰ εἶναι ἀνεπτυγμένον καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ θ' ἀπελάμβανε σὰν μιὰ ἐκδήλωσι χτυπητῆ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ. Μιὰ τρανω-

τοῦ Εἰκοσιένα. Ὁ πόθος γιὰ τὴν ἐλευθερίαν ἦτανε ριζωμένος μέσα τους σὰν πλατάνι θεώρατο. Καὶ δὲν εἶχανε καμμίαν ἀπολύτως ἰδιοτέλεια. Εἶναι ὑπερθαύμαστη ἢ αὐτοθυσία τῶν λαϊκῶν ἐκείνων ἀγωνιστῶν. Ὅλα τὰδιναν πέρα ὡς πέρα, γιὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ τόπου τους. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα τὴν ζωὴν τους. Πρᾶγμα, ποῦ εἶναι ἀκατανόητο στὴν ἀτομόφιλη καὶ ξεπεσμένη αὐτὴν ἐποχὴ μας.

Καὶ εἶναι θλιβερό, πολὺ θλιβερό, πῶς ἀποβλέπομε στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι, γιὰ τὰ πολεμικά της κατορθώματα μονάχα, ποῦ μᾶς τὰ μαθαίνουν στὰ σχολεῖα μας νὰ τὰ παπαγαλίζωμε. Κι' ὄχι νὰ αἰσθανώμαστε τὸ ἐσώτερο πνεῦμα τους, οὔτε καὶ τὴν πίστιν, ποῦ τὰ γέννησε καὶ τὰ προκάλεσε. Πῶς λοιπὸν εἶχε ριζώσει ἢ ἀγάπη γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τόσο βαθειὰ μέσα στὶς ἀπλοϊκῆς ἐκεῖνες ψυχῆς τῶν ἀγωνιστῶν της ;

Γιατὶ πρέπει νὰ ξέρωμε καλὰ, πολὺ καλὰ, πῶς τίποτε ἀπολύτως δὲν ἀξίζει ἢ ἐξωτερικὴ μονάχα κατάκτησι τῆς ἐλευθερίας καὶ τὰ ὑλικά ὠφελήματα κι' ἀποκτήματα. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Εἰκοσιένα ἦτανε ἐλεύθεροι, πολὺ προτοῦ ν' ἀποκτήσουνε τὴν πολιτικὴν τους ἐλευθερίαν, καὶ πολὺ προτοῦ νὰ τοὺς τὴν ἀναγνωρίσουνε. Ἐνῶ ἐμεῖς σήμερα εἴμαστε ἐλεύθεροι· μὰ σκύβουμε καὶ φιλοῦμε ταπεινά, χέρια ποῦ ἐτοιμάζουνε βρόχους γιὰ τὸν λαιμὸν μας. Καὶ δείχνουμε συγκατάβασιν ἀπαράδεκτη, σὲ ὑποκριτικούς προστάτες καὶ καταφρονητῆς τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων μας. Ἄς τὸ ξέρουμε ὅμως. Μονάχα, ὅταν ξαναζωντανέψῃ μέσα μας τ' ἀθάνατον πνεῦμα τοῦ Εἰκοσιένα, θὰ ξανάβρουμε τὸ μεγαλεῖο μας. Κι' ὁ Παπαφλέσσας ποῦ ἤξερε καὶ νὰ πολεμᾷ, μὰ καὶ νὰ συντάσῃ τέτοιο φωτεινὸν ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα, θὰ ὑψωθῆ τότε στὴ συνείδησίν μας ψηλὸς σὰν τὸν Ὀλυμπο.

(Συνεχίζεται)

ΑΜΜΩΝΑΣ

τάτη απόδειξις αὐτῆς τῆς μεγάλης ἀλήθειας δὲν εἶναι μόνον αὐτὴ ἢ διαβεβαίωσις τοῦ Θεοῦ, ἱκανὴ νὰ γαληνεύσῃ τὸ πνεῦμα μας καὶ νὰ προλάβῃ ψυχονευρώσεις ἐμπρὸς σ' ἓνα ἀβέβαιον, διὰ τὸν ἀπιστον, μέλλον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ θείου μηνύματος πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων. Οὔτε ἀγωνία, οὔτε ἀγχος, οὔτε στριφογυρίσματα στὸ κρεβάτι διὰ τὴν αὔριον, ὅπως παρατηρεῖται στὴν ἐποχὴ μας. Τέτοιες φουρτοῦνες, τέτοια ζάλη, τέτοιος ψυχικὸς σάλος, ποὺ στοὺς συγχρόνους μας ἔγινε μόνιμον καθεστῶς ἀπίστου γενεᾶς, δὲν ὑπῆρχε. Τὸ ὑλικὸν μέρος γιὰ τὸ ζωντανὸν ὄργανισμὸ τοῦ πιστοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸ εἶχαν ἐναποθέσει στὴν ἀγαθὴ πρόνοια τοῦ Θεοῦ Πατρός. Προσέφεραν τὴν ἐργασία ποὺ ἦταν καὶ εἶναι ἓνα λειτούργημα καὶ ψυχοσωματικὰ ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ ἐργασία ἠύλογεῖτο ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπέδιδε τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Δὲν εἶχε θεοποιηθῆ. Δὲν εἶχε σταθῆ σὰν εἶδωλο ὥστε νὰ τεῖνῃ πρὸς ὑλοποίησιν τῆς ψυχῆς, ἢ νὰ κινδυνεύῃ νὰ γκρεμισθῆ καὶ νὰ παρασύρῃ τὸν ἄνθρωπο σ' ἀπογοητεύσεις. Καὶ δὲν ἔλειπε ποτὲ ἡ ἐργασία γιὰτὶ παρατηρεῖτο λόγῳ τοῦ δεσμοῦ τῆς ἀγάπης μιὰ ἰσορροπία, μιὰ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, μιὰ εὐστάθεια καὶ τὰ ἀγαθὰ, σὰν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, οὐδέποτε ἐδημιούργησαν θέμα. Θέμα ὑπάρχει ἐκεῖ ποὺ ἡ ἀπουσία τοῦ Θεοῦ ἀνοίγει μιὰ μαύρη σκοτεινιά μπροστὰ στὴν ψυχὴ μας καὶ ἀχτίδα ἡλίου πουθενὰ δὲν προβάλλει. Τὸν ναυαγὸ δὲν τὸν σώζει στὸν ἀπέραντο ὠκεανὸ μὲ τ' ἀφρισμένα κύματά του τὸ κολύμπι. Εἶναι περιορισμένης ἀντοχῆς ὁ ζωντανὸς μας ὄργανισμὸς. Ὑποτάσσεται στὴν κούρασί του ποὺ γονατίζει τὴ θέλησιν γιὰτὶ κι' αὐτὴ μένει ἀνθρώπινη ὅταν τὰ θεϊκὰ στοιχεῖα τῆς πίστεως δὲν τὴν χαριτώσουν καὶ δὲν τῆς δώσουν ἀνανεωτικὴ πνευματικὴ βιταμίνη γιὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ αὐτὸ τὸ κολύμπι στὴ θάλασσα τῆς ζωῆς.

«Ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». Μακριὰ ἀπὸ τὴν μοιροκρατία τοῦ ἀπίστου, μοιροκρατία ποὺ κάνει τὸν ἄνθρωπο παιγνίδι τῶν φυσικῶν ὁρμῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν καταστάσεων. Ἡ βασιλεία τῆς ὕλης φέρνει μέσα της τὴν φθορὰν γιὰτὶ διαρκεῖ τόσο ὅσῳ καὶ ἡ παρούσα ζωὴ, τῆς ὁποίας ἡ διάρκεια γιὰ τὸν καθένα μας δὲν προβάλλεται στὸ φόντο τῆς αἰωνιότητος, ἀλλὰ κλείνεται στὸν κύκλο τῆς ἀτομικῆς σωματικῆς μας ζωῆς. Μὲ τὴ φυσικὴ φρεσκάδα τοῦ μυαλοῦ σας, μὲ τὴν ὠθησιν ποὺ σᾶς δίνει ὁ ὠραῖος ἑαυτὸς σας, εὐθὺς ὡς λάβετε συνειδήσιν τῆς ὑπάρξεώς σας, ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ζητεῖτε πρῶτον· νὰ μὴν εἶναι ἐπιδιώξις γεροντικῆς ἀδυναμίας, τότε δηλαδὴ ποὺ ἡ σωματικὴ ζωτικότης θὰ σᾶς ἐγκαταλείψῃ, οὔτε μιᾶς δηλητηριασμένης κοσμικῆς ψυχῆς ἀναγκαστικὴ ἀναζήτησις μὲ μιὰ ἐγωϊστικὴ πικρία, γιὰτὶ ἡ τραγικὴ πραγματικότης σᾶς ἀφύπνισε τὴν ἔνοχο

καὶ σακατεμένη συνείδησι. Ξεκινᾶτε σὰν ἄνθρωποι μὲ ὑλικὰς ἀνάγκας γιὰ τὴν ἀγορὰ νὰ ψωνίσετε ὅ,τι χρειάζεταιαι. Ἐφοδιάζεσθε μὲ τὸ χρῆμα καὶ τὴν ἀξία τοῦ ἀντικειμένου πού ὑπάρχει. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ «ζητεῖτε». Ποτὲ δὲν ζητάει ὁ ἄνθρωπος πού ἔχει λογικὸ κάτι τὸ ἀνύπαρκτον. Ἐχει τὴν παράστασί του, γνωρίζει πού εὐρίσκεται, σταθμίζει τὴν ἀξία του, καὶ τὸ ζητεῖ. Τὸ ζητεῖ προσφέροντας χρῆμα, ἐργασίαν, κόπον. Ἡ ἀπόκτησις τῆς ὕλης εἶναι ξεκίνημα καὶ ἀπόστασις τότε, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχη χρῆμα, ὄρεξις, γιὰ δουλειὰ καὶ σωματικὴ ἀντοχὴ πού θ' ἀντιδράσῃ γιὰ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν κόπωσι.

Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν θέλει τὸν ἄνθρωπο νὰ προδίδῃ τὴν εὐγένειά του μὲ τὴν ἀπορρόφησι πού μπορεῖ νὰ πάθῃ στὴν ἀναζήτησι τῆς ὕλης, ὅταν θέτῃ τὴν ἀπόλαυσί της σὰν πρωταρχικὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς του. Ἡ ὑλικὴ συντήρησις τοῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ δὲν εἶναι σκοπὸς, ἀλλὰ μιὰ τυποποιημένη ἀνάγκη πού ἤμπορεῖ νὰ ἰκανοποιηθῇ μὲ ὅ,τι εὐτελέστερον πράγμα, ἀρκεῖ νὰ γίνῃ μέσον γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ. Καὶ σκοπὸς εἶναι ἡ θεμελιώσις τῆς πνευματικῆς Βασιλείας στὴν καρδιά μας, στὴν οἰκογένειά μας, στὸν κύκλον μας, στὸν κόσμον ὅλον. Γιὰ νὰ προληφθῇ παρανόησις τοῦ σκοποῦ, τὸ κατέβασμα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ἀθάνατη ψυχὴ στὸ σκαλοπάτι τῶν ζφωδῶν ἀπολαύσεων καὶ στὸ ἄγχος πού κατὰ φυσικὸν λόγον προκαλεῖ ἢ χωρὶς Θεοῦ ἀναζήτησις τῆς ὕλης γιὰ τὴ συντήρησι τῆς ζωῆς, ὁ Κύριος ἐτόνισε πῶς εἶναι βασικὸ σφάλμα καὶ γιὰ τὴ γαλήνη καταστρεπτικὸ τῆς ψυχικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀρμονίας τὸ νὰ μπαίνη στὴ ζωὴ μας ὡς Θεὸς ἢ ὕλη, τὸ εἶδωλον τῆς ὁποίας καλὰ καὶ σώνει πρέπει νὰ προσκυνᾷ ὁ ἄνθρωπος πού ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Τὸ «πρέπει νὰ προσκυνᾷ» τὸ εἶδωλον τῆς ὕλης μονάχα μὲ τὸ «ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ» ἀνατρέπεται, σβύνει, κρίνεται ἀπαράδεκτον ὡς ἠθικὴ ἀρχὴ στὴ ζωὴ τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ. Στὴν ὕλη χωρεῖ τὸ ποιοτικῶς καὶ ποσοτικῶς ἀνώτερον ἢ κατώτερον πού ὀπωσδήποτε πληροῖ τις καθαρῶς ζωϊκὰς ἀνάγκας γιὰ τὸ μετρημένο χρονικὸ διάστημα τῆς παραμονῆς μας στὴ γῆ. Ὁ ἄνθρωπος ζῆ μὲ τὰ φτωχὰ χόρτα τοῦ ἀγροῦ, ὡς ζωντανὸς ὀργανισμὸς χωρὶς νὰ μειωθῇ ἢ πνευματικὴ δροσερότης του καὶ χωρὶς νὰ ὑποστῇ ἀναιμία καὶ ρυτίδωμα ἢ ψυχὴ. Ἡμπορεῖ νὰ κατοικήσῃ σὲ σπηλιά καὶ νὰ εἶναι, ὡς ζῶον, περισσότερον ὑγιὲς καὶ εὐρωστος ἀπὸ ἐκεῖνον πού κατοικεῖ σὲ βασιλικὰ ἀνάκτορα μὲ μαρμάρινες σιάλες καὶ γλυπτὲς παραστάσεις. Στὸ πνεῦμα δὲν χωρεῖ στάθμη, μέτρον, πλαίσιον. Δὲν ἔχει ὑλικὰ ὄρια τὸ πνεῦμα, οὔτε χρησιμοποιεῖ κατάλογον ἐπιλογῆς φαγητῶν. Κατοικία του εἶναι ὁ οὐρανὸς καὶ τροφή του εἶναι ἡ μυστικὴ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ μπαίνει ὡς σκοπὸς, ὡς

ὑψιστον ἀγαθὸν ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου στήν πορεία τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, γιὰ νὰ κρατηθῆ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου κοντὰ στὸ Θεό. Ἐὰν θεωρηθῆ ἡ ὕλη ὡς σκοπὸς καὶ τέρμα τῶν ἀγώνων μας, τότε, ἐκτὸς τοῦ ἐγκλήματος τῆς ἀχρηστεύσεως τῶν δημιουργικῶν μυστικῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς μας, ὑπάρχει πλήρης ὁ καταλογισμὸς γιὰτὶ ἐν γνώσει τοῦ ὁ ἀνθρώπος ὀδεύει πρὸς τὸν θάνατον.

Ἡ ὕλη δὲν συντηρεῖ ἀθανάτους γιὰτὶ ἀποσυντίθεται. Ἔρχεται γι' αὐτὸ σὰν μιὰ προσθήκη ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, ὅμως σὰν μιὰ προσφορὰ τοῦ Πατέρα ποὺ ἀγαπᾷ καὶ προνοεῖ γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς ἰδικῆς του Βασιλείας. Γιὰ νὰ κάμῃ πιὸ ἐντονη καὶ ἀμειωτέρα τὴν παρουσία του καὶ μὲ τὴν πρόνοιά του ἀκόμη στὸν ἄνθρωπο, ἔκαμε ἀποθήκη γλυκυτάτης καὶ καταλλήλου τροφῆς τὸ στέрно τῆς μάννας χάριν τοῦ ἀδυναμοῦ βρέφους τῆς. Ἡ στολὴ τοῦ λουλουδιοῦ ξεπερνᾷ σὲ πολυτέλεια καὶ ὠραιότητα τὴ βασιλικὴ ἐνδυμασία. Τὸ μικρὸ σπουργίτι μὲ χαρούμενα φτερουγίσματα καὶ τιτιβίσματα παίρνει τὴν τροφὴ του. Οὔτε γιὰ τὸ πρῶτο ὑπάρχει ἀργαλεὺς καὶ νήματα, οὔτε γιὰ τὸ δεύτερο βόδια, ἄλετρι, χωράφια καὶ σπόρος. Ποιὸ ἐργοστάσιο ὑφαντουργίας καὶ χρωματουργίας μπορεῖ νὰ φθάσῃ τὴν ἀσύλληπτη ποικιλία σὲ σχήματα καὶ χρωματισμοὺς καὶ ἀρώματα ἕνα ἀπλὸ ἀγριολούλουδο τοῦ βουνοῦ ποὺ χαμογελᾷ μπροστά σου μὲ καλωσύνη καὶ ἀφέλεια μικροῦ παιδιοῦ μὲ τὴ φυσικὴ καὶ ἀκτινοβόλο ὁμορφιά του, καὶ ποιὸς πλουσιώτερος ἐδῶ στὴ γῆ χωρὶς ν' ἀδικήσῃ καὶ χωρὶς νὰ φθειρῇ τὴν ὑγεία του ξεπερνᾷ τὴν ἀνάλαφρη πεταλουδίτσα ἢ τὸ ζωηρὸ σπουργιτάκι ; Πάντα ἀνανεωμένο πτίλωμα, πάντα γεμᾶτες οἱ ἀποθήκες, πάντα πλούσια καὶ δυνατὰ χρώματα καὶ ἀρώματα, καὶ μονάχα ὁ ἀνθρώπος, τὸ παιδὶ τοῦ Θεοῦ ἀγωνιᾷ. Καὶ ἀγωνιᾷ γιὰτὶ ἀκολούθησε τὸ στραβὸ δρόμο ποὺ τὸν ὠδήγησε στὴ λατρεία τῆς ὕλης, στὴ θεοποίησι τῆς διανοίας, στὴν ἀχρήστευσι τῆς καρδιάς του ὡς ναοῦ τῆς ἀρετῆς μὲ τίς τρομερὲς συνέπειες τῆς πολλαπλῆς του δυστυχίας. Καὶ εἶναι δυστυχία ἢ θεοποίησις τῆς διανοίας ποὺ ἐγγιάντωσε τὸν ἐγωϊσμὸ καὶ ἀφῆρεσε ἀπαλότητα καὶ εὐγένειαν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Γιὰτὶ ποιὸς ἀπέκλεισε τὸ δικαίωμα τῆς ἐρεύνης καὶ τῶν ἀναζητήσεων στὴ ζωῆ ; Πέταξε στὰ ἄστρα, ἐθεώρησε καὶ μὲ τὰ σωματικὰ του μάτια τὸ Σύμπαν, ἀνέλυσε καὶ αὐτὴ τὴ σύστασι τοῦ ἐδάφους τῶν ἄστρων καὶ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, ἐμέτρησε χωρὶς μέτρο τὰς ἰλιγγιώδεις ἀποστάσεις. Λοιπὸν· στὸ πέταγμα σου, ἄνθρωπε, καὶ στὸν πλουτισμὸ τῶν γνώσεών σου μὴ λησμονῆς τὸ Θεό, τὸ Δημιουργὸ γιὰτὶ θὰ συντριβῆς. Δυστυχῶς ὁ ἀνθρώπος δὲν ἐζήτησε τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ γιὰ τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπλάσθη. Καὶ ἔφθασε στὸ κατάντημα τῆς βαβυλωνείου συγχύσεως καὶ διαφθορᾶς καὶ ἠθικῶς ἑτερατοποιήθη. Ἡνοίχθη ἄβυσσος ἀγνοίας πρὸ τῶν

καταπληκτικῶν ἐφευρέσεων καὶ ἐπιτευγμάτων καὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν τὰ προβλήματα μετὰ τὴν λύσιν τοῦ ἐνός. Ἀπλώθηκε παντοῦ ἡ δυστυχία μετὰ τὴν πρόοδο τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν. Αὐτὴ ἡ φοβερὰ ἐξωστρέφεια ἔκαμε τὸν ἄνθρωπο νὰ λησμονήσῃ τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν του ἀποστολήν, γιὰτὶ ἄξων γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖον στρέφονται τὰ διαφέροντά του εἶναι ἡ ἀπόκτησις πλοῦτου, καὶ δι' ἀνεπίμωτον μέσων ἡ κοσμικὴ δόξα διὰ τῆς κατασπιλώσεως τῆς ὑπολήψεως τοῦ πλησίον ἢ τῆς ἠθικῆς ἀτομικῆς ἀβαρίας, ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀγαθῶν τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ, ἀνεξαρτήτως ἐὰν τὸ κοινωνικὸν σύνολον πάσχη.

Ὁ ἄνθρωπος συγκεκριμένως ὡς θρησκευτικὴ προσωπικότης ἐπειδὴ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν του, κατέληξε σ' ἓνα εἶδος παραδόξου κράματος, σ' ἓνα συγκρητισμό. Πιστεύει καὶ στὸ Θεό, πιστεύει καὶ στὴν ὕλη· πιστεύει στὸ Χριστό, πιστεύει καὶ στὸ σατανᾶ· ἀγιάζεται μετὰ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐντυπωσιάζεται καὶ μετὰ τοὺς συμβολισμοὺς τῆς μαγείας. Καὶ ἔτσι μένει μετὰ τὴν ψευδαίσθησιν τῆς μελλοντικῆς σωτηρίας του, χωρὶς καμμιὰ ξαστεριά περνώντας τὴν πυκνὴν ὀμίχλην τῆς θρησκευτικῆς συγχύσεως σὰν παιδιὰ κάποιας προγονικῆς κατάρτας καὶ ὕστερα ἀκόμη ἀπὸ τὴν εὐλογία ποῦ ἀπέρρευσεν ἀπὸ τὸ Σταυρό. Κι' ἀπὸ τὴν στιγμὴν αὐτὴ ἀρχίζει ἡ συμφορὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, γιὰτὶ δὲν ἔμεινε χωρὶς συνεπειᾶς αὐτὸς ὁ μολυσμὸς τῆς θρησκευτικῆς καθαρότητος. Χίλιες δυὸ πίστεις, ποῦ ἢ μιὰ ἀναιρεῖ τὴν ἄλλη, σὲ μιὰ καρδιά, συνθέτουν τὴ φοβερωτέρα τραγωδίαν μετὰ τὸ θυμὸν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο ποῦ πρωταγωνιστεῖ. Ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ τὸ γιὰτὶ μεταπηδᾷ ἀπ' τὴν Ὀρθοδοξίαν στὸν ἀναρχικὸν προτεσταντισμόν, ἀπ' τὴν πηγὴν τῆς παραδόσεως στὰ μολυσμένα αὐλάκια τῶν θρησκευτικῶν ἀνοησιῶν τοῦ πρωτογονισμοῦ σὲ σύγχρονα σχήματα τῆς θεοσοφίας, τοῦ μασσωνισμοῦ, τοῦ μαμωνισμοῦ. Καὶ ὁ Χριστιανισμὸς τῶν ἀποστατῶν εἶναι μοντέρνος, χωρὶς τὸν Χριστὸν τῶν Προφητῶν, τῆς Ἀποκαλύψεως, τῆς Ἱστορίας, χωρὶς τὸ ἄρωμα τῆς ἀγιότητος, χωρὶς τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς ἀγάπης, χωρὶς τὸ στοιχεῖον τῆς θυσίας σὰν συγκινητικῆς προσφορᾶς πρὸς τὸν ἀδελφόν. Ἐκεῖ τὸν κατήντησαν τὸν Χριστιανισμὸν ὅσοι ἐδέχθησαν τὴν παράνομον μίξιν μετὰ τὴν κατωτέροτητα καὶ τὸν μῦθον.

Ἄλλ' ὁ παράδοξος αὐτὸς συγκρητισμὸς ἐγέννησε καὶ τὰ ἠθικὰ καλοθρεμμένα τέρατά του. Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἡ καρδιά παρουσιάζεται στείρα, ἄγονος ἀπ' τῆς πλευρᾶς τῶν ὠραίων ἀνωτέρων αἰσθημάτων. Ἡ καλωσύνη, ἡ ὀρθρινὴ ἐκείνη γλυκύτης καὶ ἡμερότης, ἡ εὐγένεια, τὸ ἀνυπόκριτον, ἡ παιδικὴ εὐλιχρῖνεια, ἡ ἀφέλεια σὲ κόσμον ἐμπιστοσύνης, ἡ ἀλτροῦστικῆ—ἀνθρωπιστικῆ διαθέσις σ' ἐνεργὸν δρᾶσιν, καὶ κάθε τι ποῦ ὑπάγεται στὴ

σφαῖρα τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου καὶ εἶναι καρπὸς ἠθικῆς εὐαισθησίας καὶ εὐρωστίας, ὄχι μονάχα σπανίζου ἀλλὰ καὶ ἐξελίγον σχεδὸν παντελῶς. Ἄντ' αὐτῶν ἡ σκληρότης, ἡ ἀπονία, ἡ παθολογικὴ ἀδιαφορία πρὸς τὸν πάσχοντα, ἡ ἰδιοποιήσις δικαιωμάτων τοῦ ἄλλου, ἡ ἀσέβεια πρὸς τὴ ζωὴ, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσία του. Ποτὲ ἄλλοτε ἡ ἀνθρωπότης δὲν παρουσίασε τόσο ὕψος καὶ τέτοιαν ἔκτασι πολυμόρφου ἐγκληματικότητος, ὅσο στίς ἡμέρες μας πού δισεκατομμύρια ὅλα δολλαρίων καὶ τόνοι χρυσοῦ δαπανῶνται πρὸς ἀποθήκευσιν ὄπλων καταστροφῆς, ἐξερῦνησιν τοῦ διαστήματος, σ' ἐποχὴ ἀκροτάτου μηχανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ προόδου. Στὴν προσπάθεια τῆς ἰκανοποιήσεως ἐπιστημονικῆς περιεργείας, πού ποτὲ δὲν θὰ πληρώσῃ ὑλικὰς καὶ ἠθικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, παρεθεωρήθη τὸ ἄτομον ὡς ψυχὴ, ὡς πνευματικὴ ὄντοτης καὶ ἡδικήθη γιὰ νὰ αὐτοκαταστραφῇ τελικὰ. Ἡ ἀποθηρίωσις του μὲ τὰς ποικίλας διαστροφὰς καὶ τὰ εἰδεχθῆ ἐγκλήματα πρὸ τῶν ὁποίων ἐρυθριᾷ καὶ ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἀπασχολεῖ θεωρητικῶς τοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονας πού προβαίνουν σὲ θλιβερὰς διαπιστώσεις γιὰ τὴ διακυβεύεται αὐτὴ ἡ ὑπαρξίς τῆς οἰκογενείας ὡς θετικῆς κοινωνικῆς ομάδος, αὐτὴ ἡ κοινωνικὴ καὶ ἐθνικὴ ὑπόστασις. Καὶ τοῦτο γιὰ τὴν ἐξῆσαν τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ σὰν ζωντανοὶ ὄργανισμοὶ καὶ δὲν ἐφιλοσόφησαν ὑγιῶς σὰν ἄνθρωποι πνευματικοί. Καὶ ἐρωτᾶται : Γιὰ τί, ἀφοῦ ἐζητήσατε πρῶτον τὴν λατρείαν τῆς ὕλης, τοῦ μαμωνᾶ καὶ ἀπεκτήσατε ὅλη σας τὴν ἐλευθερίαν μὲ τὰ μέσα τῆς ἐπιστήμης νὰ κάμετε τὸν ἄνθρωπο εὐτυχῆ ὠδηγήσατε τὸν κόσμον στὴν ἀγωνία, στὸν πόνο καὶ στὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴν ἐξασθλίωσι ; Γιὰ τί ὁ πλοῦτος, ἡ χλιδὴ, ἡ ἄσματος κατασπατάλησις τῶν ἀγαθῶν πού ἀνήκουν σ' ὅλους ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, καὶ ἡ φτώχεια, ἡ δυστυχία, ἡ πείνα καὶ ἡ γύμνια ἀπὸ τὴν ἄλλη ; Πῶς ὁ μαμωνισμὸς σας δὲν ἐνομοθέτησε καὶ δὲν ἐφήρμοσε τὸ βασιλικὸ μέτρο τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης ; Γιὰ τί ἡ μηχανικὴ πρόοδος δὲν ἀνεκούφισε τὰς μάζας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐδημιούργησε μιὰ κατηγορίαν πλουτοκρατίας καὶ ἐπέταξε στοὺς δρόμους τόσα ἑκατομμύρια ἀνέργων πού ἐκπατρίζονται ; Καὶ τί περὶ τὴν ἔχει ὁ νεώτερος, χωρὶς Θεοῦ, πολιτισμὸς πού ἀνέστρεψε τὸ μήνυμα τοῦ Κυρίου ὥστε νὰ φυτέψῃ διαφορετικὴν ἐλπίδα τοῦ ἐρχομοῦ μιᾶς εὐτυχισμένης αὔριον ; Δὲν θὰ δοθῇ ἀπάντησις, γιὰ τὴν ὁ ὑλισμὸς, ὅποια μορφή κι' ἂν ἔχη, στερεῖται λογικῆς καὶ ἠθικῆς. Γι' αὐτὸ ἡ ἀναζήτησις τῆς εὐτυχίας κοντὰ στὸ Θεὸ θὰ μείνῃ πάντα προνόμιο τῶν ὀλίγων καὶ ἐκλεκτῶν πνευμάτων, τῶν ταπεινῶν καρδιῶν πού δὲν διεβρώθησαν ἀπὸ τὰ ἀρνητικὰ κηρύγματα καὶ συνθήματα τῆς ἀφηνιασμένης συγχρόνου νεοειδωλοκρατικῆς ἐποχῆς, τὰ κηρύγματα τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων πού ἐφαντάσθησαν πῶς ἡ

λύσις τοῦ προβλήματος τῆς εὐτυχίας μας εὐρίσκεται στήν ἐπιφανειακή γυαλάδα τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις ὑπετίμησε τήν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα καί ἀντι πινακίου φακῆς καί ἐκείνης μουχλιασμένης προσέφερε καί προσφέρει κατὰ μάζας θύματα τόσων ὑπάρξεων λογικῶν στοῦ βωμό τοῦ μαμωνᾶ.

Ἡ ἱκανοποιήσις τῆς σαρκὸς καί τῆς νοσηρᾶς περιεργείας ἀπεδείχθη τρανῶς ὅτι δέν ἔλυσε τὸ πρόβλημα λοιπόν, πρόβλημα τῆς ἐπιζητούμενης γαλήνης, οὔτε καί τῆς ὑλικῆς εὐτυχίας τῶν δύο τρίτων τῆς ἀνθρωπότητος ποῦ δυστυχεῖ φοβερά κάτω ἀπὸ τὸν λάμποντα καί ζωογονοῦντα ἥλιον τοῦ ἴδιου Πατέρα ποῦ μᾶς ἐπλάσε καί μᾶς ἐκάλεσε εἰς ψυχικὴν ἐνότητα.

Ὁ μηχανικὸς πολιτισμὸς μὲ τοὺς ἐκμεταλλευτὰς του ὀδηγεῖ στήν ἐξαχρείωσι καί τὴν τρέλλα, τὰς δὲ ἀδυνάμους λαϊκὰς μάζας στοῦ καθημερινὸν ἄγχος τῆς σήμερον καί τῆς αὔριον, λὲς καί εἶναι ποιοτικῶς ὑλικὸν δευτερευούσης σημασίας καί δικαιοῦνται οἱ μηχανοκράται ἐξουσιασται καί δῆθεν πολιτισμένοι νὰ ἐκμεταλλεύονται, ἢ, τὸ ὀλιγώτερον νὰ τὸ περιφρονοῦν. Ἄλλ' ὁ μηχανικὸς πολιτισμὸς καί ἡ ἐξουσία τῶν δυνατῶν ἐφ' ὅσον δέν ἔχουν καρδιά νὰ αἰσθάνωνται καί μυαλὸ νὰ σκεφθοῦν τὰς συνεπείας τῆς σκληρότητος καί τῆς ἀλογίας, καιρὸς εἶναι νὰ τεθοῦν ὑπὸ νόμον. Καί ἄλλος νόμος δέν ὑπάρχει παρὰ ἐκεῖνος ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἐκζήτησι τῆς ἀληθείας. Γιατὶ ἡ βασιλεία τῆς ὕλης ἐκλείσε τὸ μεγάλο ψεῦδος, ἐξηπάτησε τοὺς ἐξωστρεφικοὺς, τοὺς αἰσθησιακοὺς, τοὺς μαμωνιστὰς καί τοὺς ἀνοήτους καί καταστάκισε ψυχικὰ τοὺς ἀκάκους ἀνθρώπους χωρὶς καμμιὰ προσφορὰ σ' ἀντάλλαγμα τῆς μεγάλης συμφορᾶς. Ἄλλ' ἡ ἀλήθεια εὐρίσκεται στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μὲ τοὺς ἀσφάλτους νόμους τῆς, τὴν εἰρηνικὴ τῆς σοφία, κατὰ τὸν θεῖον Ἰακώβον, μὲ τὴν ἀνθρωπιστικὴ καρδιά ποῦ συμπαθεῖ καί σέβεται τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα καί ἀξιοπρέπειαν ἀνεξαρτήτως φυλῆς, χρώματος ἢ θρησκευματος μὲ τὸν ἀπώτερο σκοπὸ τῆς ἐνοποιήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Χριστοῦ, "Ὅστις μὲ τὴ σταυρικὴ του θυσία, ἀνοιξε τὸ δρόμο πρὸς τὸν οὐρανό.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Γεροκλήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

«Ἡ μετάνοια πολλὴν ἔχει ἰσχὴν καί τὸν σφόδρα τοῖς ἁμαρτήμασι βεβαπτισμένον, εἰ βουληθεῖ (οὗτος), δυναμένη ἀπαλλάξει τοῦ τῶν ἁμαρτημάτων φορτίου καί τὸν κινδυνεύοντα καταστήσει ἐν ἀσφαλείᾳ, κἂν πρὸς αὐτὸν ἔλθῃ τῆς κακίας τὸν πωθμένα».

Ἰωάννης Χρυσόστομος

ΓΡΑΦΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ (ΚΑΙ ΤΟ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΝ)

Τὸ πολυθρύλητο ἐφημεριακὸν γιὰ πολλοστὴ φορὰ ἤλθε στὴν ἡμερησία διάταξι. Καὶ πάλι μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι δὲν πῆρε τὴν πρέπουσα τακτοποίησι γιὰ ν' ἀνακουφισθοῦν καὶ οἱ ἀδελφοί μας, ἐκεῖ ὅπου στὴν ἐκτέλεσι τῶν καθηκόντων θ' ἀφεθοῦν ἀπερίσπαστοι μὲ τὴν δυνατότητα τῆς ἱκανοποιήσεως ἔστω καὶ τῶν στοιχειωδῶν ἀναγκῶν καὶ ὑποχρεώσεων. Καὶ σὲ μιὰ ὀλοκληρωμένη παράδοσί των, ψυχῇ τε καὶ σώματι, στὸ ποιμαντικὸ των ἔργον, γιὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν ὄχι μόνον στὸ τελετουργικόν, ἀλλὰ καὶ στὸ ποιμαντικόν, στὴν εὐρυτέρα του ἔννοια, ἔργον, εἶναι δίκαιο, πού τὸ δημιουργεῖ τὸ συντελούμενο τῶν πεπραγμένων, κάθε αἴτημα ὑλικῆς ἐνισχύσεως, ὅπως καὶ σὲ κάθε ἄλλον ἐργαζόμενον. Καὶ ἐὰν στὸ ἐπάγγελμα ὑπάρχη τὸ ἀντίστοιχον δικαίωμα τοῦ μισθοῦ, ἐδῶ πού εἶναι λειτουργηγία καὶ ἀποστολή, κυριαρχεῖ μὲν τὸ πνευματικὸν στοιχεῖον καὶ ἀκολουθεῖ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας καὶ προβάλλονται τὰ Ματθ. γ', 20· Α' Τιμ. στ', 8, ὁπότε ἰσχύει καὶ τὸ Β' Κορινθ. θ', 1—15, δὲν παύει ὅμως καὶ τοῦτο, πού ὡς τοιοῦτον ἀσχεῖται ὄχι δι' ὑλικὰς ἀπολαύσεις, κερδοσκοπίαν καὶ θησαυρισμόν, νὰ χρειάζεται τὸ ὑλικόν στοιχεῖον κατὰ τὸ Γραφικὸν λόγιον «ἄξιός ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ» (Α' Τιμοθ. ε', 18. Πρβλ. Β' Τιμοθ. β', 6· Ματθ. στ', 33· Ρωμ. γ', 28). Καὶ τότε, σὲ μιὰ πληρότητα στὴ ἀσκήσι τῆς ἀποστολῆς κατὰ τὸ «δοθὲν» τάλαντον, ἔχουν ἐφαρμογὴν τὰ θεῖα λόγια τοῦ Παύλου «εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικά θερίσομεν... οὕτω καὶ ὁ Κύριος διέταξεν τοῖς τὸ Εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ζῆν» (Α' Κορινθ. θ', 7—15). Καὶ τὸν «σαρκικόν» αὐτὸν θερισμόν ὑπάρχουν καὶ σήμερα πού δὲν καρποῦνται μὲ ἐπαρκῆ ἱκανοποίησι πνευματικοὶ ἐργάται, ὅπως καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δικαιούχων, πράγμα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀναλογισθοῦν σοβαρὰ οἱ ὑπεύθυνοι καὶ ἀρμόδιοι πού ὑπέχουν βαρυστάτας εὐθύναις ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ οἱ ὁποῖοι πρέπει χωρὶς καθυστέρησι νὰ αἴρουν κάθε ἀδικία καὶ καταδυνάστευσι εἴτε ἄμεσα εἴτε ἔμμεσα μπορούν νὰ συμβάλλουν.

Γιὰ νὰ μιλήσω Γραφικά, παλαιότερα τὸ ἐφημεριακὸν εἶχε πάρει μιὰ λύσι, καθὼς ἀναφέρει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη μὲ τὴ συνεισφορά τοῦ λαοῦ τοῦ δεκάτου τῶν εἰσοδημάτων του πού διέτιθετο γιὰ τὶς ἀνάγκαι τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν «χωρὶς ἐξ αὐτοῦ νὰ ἔχη ἄλλος τις οὐδεμίαν κληρονομίαν» (Ἀριθμ. ιη', 21, 24). Αὐτὸ ἦτο μιὰ αὐτοπροαίρετη προσφορά τοῦ λαοῦ, μαζὺ μὲ τὰς ἄλλαις ἀπαρχὰς καὶ προσφοράς τῶν θυσιῶν (Νεεμ. ι', 37—39, ιβ' 44,

ιγ', 12). Τὸ δέκατον μάλιστα τῶν εισοδημάτων ἂν δὲν κατεβάλλετο ἕθεωρεῖτο κλοπὴ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ με αὐστηροτάτην κύρωσιν «κατάρως» στοὺς παραβάτας, καὶ ἀντίθετα «εὐλογίας» (Μαλαχ. γ', 7—12).

Σὲ μᾶς, στὴ περίοδο τῆς οἰκονομίας τῆς χάριτος, δὲν ἀνήκει εἰς τὸν Θεὸν μόνον τὸ δέκατον, ἀλλὰ καὶ «τὸ σῶμα ἡμῶν καὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν... ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορινθ. στ', 19—20). Καὶ ἐὰν ὀλόκληροι ἀνήκωμεν εἰς τὸν Θεόν, πόσον μᾶλλον τὰ υἱικά, καὶ ἂν ἀπεριορίστως τοῦλάχιστον τὸ δέκατον, καὶ συνεπῶς πόσον αὐθόρμητα καὶ με «ίλαρότητα» καὶ προθυμίαν θὰ ἔπρεπε νὰ σπεύδωμεν νὰ δίδωμεν τὸ «ἀνῆκον» εἰς τὸν Θεόν; Καὶ τότε με τὰς υἱικάς μας τοιαύτας προσφοράς θὰ ἐνισχύετο ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν πολλαπλῶν ἀναγκῶν καὶ υποχρεώσεων τῆς καὶ θ' ἀνταπεκρίνετο στὴν πολυμερῆ ἀποστολὴ τῆς καὶ δρᾶσι.

Ἄλλὰ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ διάθεσις αὐτὴ εὐνόητον εἶναι ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρχη ἐκεῖ ὅπου ἔχομεν καλλιεργημένες ψυχὰς με ἐπίγνωσι τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀναγέννησιν καὶ ἐνσυνείδητον δεσμὸν πνευματικὸν ποιμένος καὶ ποιμνίου. Εἰς τὸν Νεεμίαν—διὰ νὰ ἐπανεέλθω στὴ Παλαιὰ—βλέπομεν ὅτι ὁ Νόμος ἐπανειλημμένως ἀνεγνώσθη εἰς ἐπήκοον ὄλου τοῦ λαοῦ. Ὁ λαὸς τότε συνεκεντρώθη ὀλόκληρος μπροστὰ στὸν Ἑσδρα τὸν Ἱερέα στὴ πόρτα τῶν Λουτρῶν καὶ τοῦ ζήτησε νὰ φέρῃ τὸ βιβλίον τοῦ Νόμου τοῦ Μωϋσέως (τῆ Πεντάτευχο). Ποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ ζῆλος σήμερα ἐκατέρωθεν; Ἐκεῖ, μαζὺ με τὸν Νεεμίαν, ἀνάμεσα στοὺς ἀρχηγούς τοῦ λαοῦ καὶ μ' ὄλο τὸν κόσμον συνωστισμένοι, γίνεται, σάν ἄλλη ἱεροτελεστία, τὸ διάβασμα τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ καὶ δίδεται με σαφήνεια τὸ νόημα καὶ ὁ καθένας τους, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ, ὅλοι τους ἔπαιρναν τὴ γνῶσι τοῦ Νόμου τοῦ Αἰωνίου, με τὸ ἀποτέλεσμα νὰ κλαύσῃ ὁ λαὸς πρῶτα γιὰ τὰ ἁμαρτήματά του καὶ ἔπειτα νὰ χαρῆ «νὰ κάμουν εὐφροσύνην μεγάλην», γιὰτὶ καταλάβανε τὰ θεῖα λόγια (Νεεμ. η', 12).

Μὲ τέτοια κατανόησι καὶ βαθειὰ συναίσθησι καὶ εὐλάβεια πῶς νὰ μὴ φανῆ ὁ λαὸς καὶ συνεπῆς στὶς υποχρεώσεις του καὶ πῶς νὰ μὴ διατεθῆ νὰ προσφέρῃ στὸ Ναὸ καὶ γιὰ τοὺς ἱερεῖς του κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ Νόμου; Ἴδου γιὰτὶ ὑπάρχει ἀπροθυμία σήμερα, καθὼς τὸ ἀπέδειξε καὶ ἡ μακαρία τῆ λήξει ἐνοριακὴ εἰσφορά. Μᾶς λείπουν, καθ' ἃ φρονῶ, τὰ ἀνωτέρω ψυχικὰ προσόντα τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦνται, με τὸ «πλείοτερον φῶς τῆς Γραφῆς», με τὴν «ἐπίγνωσιν» τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ, ποῦ θὰ γεννήσῃ μέσα μας τὴν «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» λατρείαν καὶ ἀγάπην μας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας. Ἴδου γιὰτὶ, εἴθε νὰ τὸ καταλάβωμεν ὅλοι καλὰ αὐτὸ, πρέπει νὰ φέρωμεν εἰς τὸ προσκῆνιον πρὸ παντὸς ἄλλου τὴν Ἁγίαν Γραφήν με τὴν

ὑπὸ τῶν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων βαθυτέραν μελέτην καὶ κατανόησιν, κατὰ τὸ τοῦ θ. Παύλου «ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ...» (Κολ. γ', 16). Ἀπ' ἐδῶ, ἀγαπητοί μου, ξεκινοῦν ὅλα καὶ ἐδῶ ὑπάρχει χωρὶς ὑπερβολὴ τὸ κλειδί πού μᾶς μπάζει στὴν λύσι ὅλων τῶν δυσπεπλῦτων καὶ ποικίλων προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τῆς ζωῆς μας ἐν γένει. Αὐτὸ τὸ κυριώτερο κλειδί γιὰ τὴν καρδιά τοῦ Χριστιανοῦ πρέπει νὰ τὸ μεταχειρισθοῦμε ὅλοι ἀνεξαιρέτως. Καὶ οἱ προσοντοῦχοι, ἀλλὰ καὶ οἱ μετρίας δυνατότητος, ἐνισχυόμενοι ὑπὸ τοῦ «πανσόφου τοῦς ἀλιεῖς ἀναδείξαντος», καὶ μάλιστα χωρὶς ἀναβολῆς, γιὰτὶ οἱ «καιροὶ οὐ μενετοῖς» καὶ «ὁ Κύριος ἐγγύς».

Τὸ σύνθημα ὅλων μας· «στὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ» σὰν τὴν Μαρία πού «ἐκάθησε στὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἤκουε τῶν λόγων αὐτοῦ» (Λουκ. ι', 39). Σὰν τὸν ταπεινὸ μαθητὴ κοντὰ στὸ Δάσκαλο πού συναισθάνεται τὴν ἀμάθειά του καὶ ἔχει τὴ δίψα νὰ γνωρίσῃ τίς μεγάλες θεϊκὲς ἀλήθειες πού θὰ τὸν φωτίσουν καὶ θὰ τὸν ὀδηγήσουν στὴ σωτηρία. Εἶναι σήμερα ἡ Ἁγία Γραφή πού προσφέρει στὸν ἄνθρωπο ἀπολύτρωσιν γιὰτὶ μελετῶντας τὴν θὰ αἰσθανθοῦμε μέσα στὴ καρδιά μας τὸ ζῦπνημα τῆς συνειδήσεως καὶ μιὰ δύναμι ἀναγεννητικὴ καὶ ἀγιαστικὴ μὲ τὴν καινούργια ζωὴ τοῦ Χριστοῦ.

Ἄλλ' ἔχουμε καὶ κάτι ἄλλο ἐδῶ σχετικόν. Μὲ ταχτικὴ πού ἔχω νὰ μελετῶ, δόξα τῷ Θεῷ (ὡς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ τὸ εἶπω), κάθε μέρα 2—3 κεφάλαια ἀπὸ τὴ Βίβλο, σταμάτησα μιὰ μέρα στὸ κεφ. ε' τοῦ Βιβλίου τοῦ Νεεμίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ Νεεμίας ἦτο ἕνας εὐσεβὴς πού εἰργάσθη μὲ ζῆλο ὡς διοικητικὸς καὶ πνευματικὸς ἡγέτης καὶ ἀναμορφωτὴς στὰ ἦθη τῶν Ἰουδαίων μετὰ τὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μετοικεσίαν των. Ἐδῶ θὰ ἀναφέρω ἀπὸ τὴ διδασκτικὴ ζωὴ του τρία τινά. Διαβάζω στὸ ε', 14 ὅτι «ὡς κυβερνήτης 12 ἔτη, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ του, δὲν ἔφαγαν τὸν ἄρτον τοῦ κυβερνήτου».

Τὸ παράλληλό του στὴ Γραφή εἶναι τὸ τοῦ θ. Παύλου «μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν, καὶ πιεῖν... ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ... καλὸν γάρ μοι ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τίς κενώσῃ (ματαιώσῃ)» (Α' Κορινθ. θ', 4, 15). Εἶχε μ' ἄλλα λόγια τὴ καλοτέραση ὁ Νεεμίας στὰ χέρια του καὶ μὲ τὸ πάρα πάνω καὶ δὲν τὴ μετεχειρίσθη. Τὸ γιὰτὶ θὰ μᾶς τὸ πῆ κατόπιν. Ἐκεῖ στὸ ἐδάφιον 18 διαβάζουμε ὅτι δὲν ἐζήτησε ἄρτον κυβερνήτου (τῆς βίας κατὰ τοὺς Ο') «ὅτι βαρεῖα ἡ δουλεία ἐπὶ τοῦ λαοῦ τούτου».

Δεδομένου ὅτι ὑπέφεραν οἱ ὑπ' αὐτὸν δὲν ἠθέλησε τὴ μισθολογικὴ διάκρισι τοῦ κυβερνήτου, ἢ ὅποια βέβαια θὰ ἐπεβάρυνε τὸ λαό, πράγμα πού ἔκαμναν οἱ πρὸ αὐτοῦ κυβερνήται καὶ κατε-

βάρυναν τὸν λαὸν (ἐδ. 15). Μ' ἄλλα λόγια συνέπασχε μὲ τοὺς ἰδικούς του, συμμεριζόμενος τὴ φτώχεια τους καὶ μὴ θέλοντας νὰ κάμῃ χρῆσι «τῶν νομίμων», ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, δικαιωμάτων του. Καὶ αὐτὸ γιατί; Μᾶς τὸ λέγει στὸ ἐδ. 15 «καὶ ἐγὼ, λέγει, δὲν τὸ ἔκαμνον φοβούμενος τὸν Θεόν».

Καὶ δὲν πρόκειται περὶ χρημάτων μόνον γιατί ἐπισημαίνεται ἐδῶ καὶ τὸ ἀκίνητον, ὅταν λέγῃ ὁ Νεεμίας «ἀγρόν δὲν ἡγοράσαμεν» (ἐδ. 16).

Καὶ αὐτὰ μᾶς θυμίζουν τίς ἐν τῇ ἐξελίξει διατάξεις καὶ κανονισμούς περὶ μοναχισμοῦ καὶ ἀκτημοσύνης τῆς Ἐκκλησίας μας, μίαν δηλ. παράδοσιν ποὺ ἀποτελεῖ μίαν χρυσὴ σελίδα τῆς ἱστορίας της, ποὺ ἤσκησε τεραστία ἠθικοκοινωνικὴ ἐπίδρασι μέσα στὴ κοσμικὴ ζωὴ. Καὶ αὐτὸ δὲν ἔμεινε, δόξα τῷ Θεῷ, ὡς ἀνάμνησις ἱστορικὴ τῆς ἐποχῆς τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Βασιλείων καὶ Χρυσοστόμων κ.λ.π., γιατί δὲν ἔπαυσε διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἡ Ἐκκλησία μας νὰ ἔχῃ πάντοτε ἀναστήματα στολισμένα μὲ τίς μεγάλες ἀρετὲς μιᾶς ὀλοκληρωμένης ἀφιερώσεως καὶ ποὺ προσπαθοῦν νὰ μιμηθοῦν καὶ ν' ἀντιγράψουν κατὰ τὸ δυνατὸν τοὺς ἐπιφανεῖς ἀγίους ἄνδρας, συνεχίζοντας τὴν ἱστορίαν των. Καὶ ὅταν ἡ ἱστορία ἀντιγράφεται καὶ μάλιστα σὲ καιροὺς σὰν τοὺς σημερινούς τῶν ἀντιθέσεων καὶ ἀρνήσεων (Ἀποκ. κβ', 10—13, Β' Τιμοθ. γ', 1—5), δὲν νομίζω ὅτι πρέπει νὰ μᾶς ξενίξῃ τὸ γεγονὸς ἐὰν τίθεται τὸ ἐρώτημα ἀν πρόκειται ἐδῶ γιὰ κανόνα ἢ ἐξαίρεσι, γιατί πάντοτε θὰ ἰσχύῃ τὸ τοῦ καρδιογνώστου «ἔγνω ὁ Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ» (Β' Τιμοθ. β', 19). Καὶ εἶναι αὐτοὶ οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ δημιουργοῦν ἐντυπώσεις, ἀνήκουν στοὺς πολτευομένους κατὰ τὸ «μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιῶ ἢ δεξιὰ σου» (Ματθ. στ', 3), μία κατηγορία ποὺ πρέπει νὰ μᾶς κάμῃ διστακτικούς στὴ ἐπίκρισι, ἐνῶ πρέπει νὰ πειθαρχοῦμε στὰ ἐλεγκτικὰ λόγια τοῦ Ἀδέκαστου Κριτοῦ «Μὴ κρίνετε...» (Ματθ. ζ' 1—4), «τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην...» (Ρωμ. ιδ', 4).

Ἄλλ' ἔχει καὶ κάτι ἄλλο νὰ μᾶς διδάξῃ μὲ τὸ παράδειγμά του τὸ βιβλικὸ πρόσωπο τοῦ Νεεμίας. Στὸ ἐδάφιον 17 λέγει: «ἦσαν εἰς τὴν τράπεζάν μου 150 ἄνδρες...», δηλ. ὁ Νεεμίας εἶχε καὶ ὁμοτραπέζους. Κοινόβιο ἄρα γε θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ ποῦμε; Προφανῶς ὁ Νεεμίας θὰ ἤθελε νὰ ἐκδηλώῃ ἔμπρακτα τὴν ἀγάπην του σὲ πρόσωπα τὰ ὅποια ἢ θὰ εἶχαν σὰν καὶ αὐτὸν φόβον Θεοῦ ἢ καὶ μὲ διαφορότητα χαρακτῆρος. Θὰ ἐπεθύμει δὲ νὰ εἶχε σύνδεσμο ἐγκάρδιο ἐκδηλώνοντας σ' αὐτὰ τὴν ἀγάπην του, μὲ τὸ νὰ ἔχῃ συνδαιτημόνας ποὺ μὲ τὴν ἐπίδρασι ποὺ θὰ ἀσκοῦσε θὰ τόνωνε καὶ τὸν δεσμὸ τῆς συμπράξεως, γιατί ὁ Νεεμίας ἦτο ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς καὶ πολιτικός καὶ καταλάβαινε τὴν δύναμι τῆς συνεργασίας, ἐνέπνεε δὲ σ' ἓναν ἀδύνατο λαὸ τὴν ἀναγκαία δρα-

στηριότητα για την δημιουργία ενός μεγάλου έργου τῆς ἐπανοικοδομήσεως τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ τείχους τῶν Ἱεροσολύμων. Καὶ γιὰ νὰ μεταφέρω τὴν σκηπὴν αὐτὴν εἰς τὸν ἐνδοοικογενειακὸν μας κύκλον, θυμήθηκα ἐδῶ νὰ μνημονεύσω ἕνα Μακαριστὸν Μητροπολίτην μὲ τὸ κοινόβιον στὴ Μητρόπολιν του, μὲ τοὺς μετ' αὐστηρὰν ἐπιλογὴν ὑποψηφίους κληρικούς μαθητάς, πού τοὺς κατήρτιζε μὲ τὴν κατάλληλη διαπαιδαγώγησι, ἔργῳ καὶ λόγῳ, πνευματικὰ καὶ ποιμαντικὰ, καὶ μὲ τὴ δημιουργία σχέσεως πατρότητος κατὰ τὸ «ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγούς ἔχωμεν...» (Α' Κορινθ. δ', 15).

Γενικώτερα στὴ τακτικὴ τῆς ζωῆς τοῦ Νεσεμία μὲ τὸν λαό του μποροῦμε νὰ βροῦμε σπερματικὰ καὶ κατὰ κάποιον τρόπον, τὴ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν, μὲ τὴν κοινότητα τῶν ἀγαθῶν καὶ τὰς κοινὰς ἀγάπας (Πράξ. β', 44—47, δ', 32). Αὐτὸ τὸ ὅποῖον σήμερα, πού «ἐψύγη ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν», πῆρε δυστυχῶς τὴν ἀντίθετη δραματικὴ του ὄψιν μὲ τὸν ἐγωϊσμὸ καὶ τὴν ἰδιοτέλεια, μὲ τὸ ἀπόρητο ὄχυρό τοῦ «πόθεν ἔσχες», καὶ τόσες ἄλλες ἀδικίες καὶ ἀντιθέσεις καὶ ὀξύτητες συστημάτων, καὶ τῶν ὁποίων τὸ τέλος διαγράφεται κατὰ τὴν Ἰ. Αποκ. στ', 12—17, Γαλ. στ', 7. Καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰτὶ δὲν βρῆκαν τὴν ἀπήχησιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τους τὰ ὅσα «πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν ἐγράφησαν» (Α' Κορ. ι', 11), καὶ τὰ ὅποια εἶναι ἐν πολλοῖς ἄγνωστα, ἀφοῦ τὸ «πλειότερον φῶς» τῆς Γραφῆς βρίσκεται στὸ λυκαυγές του ἀκόμα, περιμένοντας 20 αἰῶνες τώρα τοὺς πολλοὺς καὶ ἱκανοὺς φωτοδότας τῆς, τοὺς «ἐπὶ τῆς λυχνίας» «ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν» (Β' Πέτρ. α', 19—21).

Γράφοντας τ' ἀνωτέρω, μὲ τὴν ἀφορμὴν καὶ τὸ ὕλικὸ πού μοῦ ἔδωκε τὸ καθημερινό μου πνευματικὸ μενοῦ τῆς Γραφῆς (καὶ μήπως «ἡ πᾶσα Γραφή θεόπνευστος» δὲν μᾶς ἐδόθη «γιὰ μιὰ ἀριότητα ζωῆς» Β' Τιμοθ. γ', 15—17), ἀναλογίζομαι τὰ ὅσα εἶπεν ὁ Χριστὸς γιὰ τὸ Πρόδρομό Του, ὅτι «δὲν ἐγέννησε ἄλλη μάννα ἄλλον μεγαλύτερό» του καὶ πού θὰ εἶναι ὅμως «μεγαλύτερός του ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματ. ια', 11), γιὰτὶ ὁ τῆς νέας οἰκονομίας, τῆς χάριτος ἐλθούσης, εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς τῆς παλαιᾶς οἰκονομίας, στὸ μεταίχμιον τῶν ὁποίων εἶναι ὁ Πρόδρομος. Καὶ εἶπα : «Ἐὰν αὐτὴ τὴν ἀξία ἔχουν, κατὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, οἱ τῆς νέας οἰκονομίας, στὴν ὁποίαν χάριτι Θεοῦ, ἀνήκουμε καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐὰν ἕνας Νεσεμίας τῆς Π. οἰκονομίας μᾶς ἔδωσε τέτοια δείγματα ἀνωτερότητος, πόσο φῶς καὶ πνευματικότης πρέπει νὰ διακρίνῃ τοὺς τῆς «χάριτος», ἀφοῦ τούτους ὁ Κύριος κατατάσσει σὲ τόσο ὑψηλὴ θέσιν στὴ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ἀνώτερη καὶ τοῦ Προδρόμου ;

Χαράσσοντας τίς γραμμὲς αὐτὲς μὲ τὸν αὐτοέλεγχον πού συν-

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΑΡΙΘΜΟΥΣ»

Ἑπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Οἱ φοβητσάρηδες μεγαλοποιοῦνε
τις δυσχέρειες καὶ τὰ κακά.

ὦ, πόσον ὁ φόβος καὶ ἡ δειλία μεγαλοποιοῦνε καὶ τρανεύουνε πάντα τὰ πράγματα ! Ἀκούσατε τοὺς ἀπεσταλμένους ἐκείνους κατάσκοπους Ἑβραίους, πόσο φοβερὰ καὶ πόσο τερατώδιστα παραστήσανε στὸ Μωϋσῆ καὶ στὸν Ἀαρὼν καὶ σ' ὅλες τὶς δώδεκα φυλές τοῦ Ἰσραὴλ τὰ ὅσα εἶδανε στὴ γῆ τῆς Χαναάν ! Ἡ γῆ ἐκείνη, εἶπανε, κατατρώγει τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὴν κατοικοῦνε «Γῆ κατεσθίουσα τοὺς ἐπ' αὐτῆς οἰκοῦντας ἐστὶν» (Ἀριθ. ιγ', 24). Οἱ πολιτεῖες εἶναι τοιχογυρισμένες

οδεύει τὴ πτωχὴ μου πέννα, ξεπηδάει αὐθόρμητα ἐκεῖνο ποὺ βγήκε ἀπὸ τὰ κτυπημένα στήθη τοῦ τελώνου «Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῶ ἁμαρτωλῶ», συλλογιζόμενος ὅτι ἀντίθετα πρὸς τὴν τιμητικὴ θέσι ποὺ προσφέρει ὁ Ἀγωνοθέτης στοὺς ἀξίους, ἀφίνει νὰ ἀκουσθῆ καὶ ἡ βαρεῖα κρίσις του καὶ καταδικη «Ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἑαυτοῦ καὶ μὴ ποιήσας... δαρήσεται πολλά», (Λουκ. ιβ', 47).

Καὶ γιὰ κατακλιῖδα τοῦ παρόντος, ἐπειδὴ μοῦ τὴν προσφέρει ὁ Νεσεμίας, ἃς ἐπαναλάβω καὶ ἐδῶ τὴν προσευχὴ μου «Μνήσθητί μου, Θεέ μου, ἐπ' ἀγαθῶ κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ ἔκαμον ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου» (ἐδ. 19).

Ἄς μᾶς ἀξιῶνῃ ὁ Θεὸς νὰ μπορούμε νὰ τὸ ποῦμε αὐτὸ καὶ ὁ καθένας μας ὑπεύθυνος διὰ τὸν λαὸν ἡγέτης καὶ ποδηγέτης, καὶ ζῶντες καὶ ἐργαζόμενοι κατὰ τὸ Ἐφεσ. β' 10, τύχωμεν τελικὰ καὶ τοῦ αἰωνίου μακαρισμοῦ τῆς Ἀποκαλύψεως (ιδ', 13), καὶ μάλιστα «ἀφοῦ ὁ καιρὸς ἐγγύς ἐστὶν» καὶ ἀκούομεν τὸν ἀδέκαστον Κριτὴν ἀλλὰ καὶ Λυτρωτὴν νὰ λέγῃ «ἰδοὺ ἔρχομαι ταχὺ καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἐκάστῳ ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐσται» (Ἀποκ. κβ', 10—13).

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

μέ πύργους ψηλούς, και εἶναι πολὺ μεγάλες· «πόλεις ὀχυραί, τετειχισμένοι, μεγάλαι σφόδρα». Τὰ τείχη δὲ και οἱ πύργοι τῶν πολιτειῶν αὐτῶν ὑψώνονται και κορυφώνονται ὡς τὸν οὐρανό· «πόλεις μεγάλαι και τετειχισμένοι ἕως τοῦ οὐρανοῦ». Τὸ ἔθνος ἔχει πληθυσμὸ μεγάλο και δυνατώτερον ἀπὸ τὸν δικό μας· και οἱ ἄντρες ψηλοί, μεγαλόκορμοι και μοιάζουσε σὰν γίγαντες· «ἄνδρες ὑπερμήκεις, Γίγαντες». Ἐμεῖς μπροστά τους φαινόμαστε σὰν μυρμήγκια και σὰν ἀκρίδες· «Και ἤμεν ἐνώπιον αὐτοῖς ὡσεὶ ἀκρίδες»· και εἶναι, μὰ τὴν ἀλήθεια, ν' ἀπορῆ κανεῖς, πῶς δὲν ἀνοιζανε κανένα τάφο και πῶς δὲν ἐφέρανε και κανένα κόκκαλο πεθαμένου, ὅπως ἐφέρανε στὸν ὄμὸ τους τὸ μεγάλο σταφύλι, για νὰ πιστοποιήσουνε με τὸν τρόπον αὐτόν, πῶς εἶναι ἀλήθεια αὐτὰ πού λένε !

Ἡ ἀλήθεια ὅμως ἦτανε, πῶς ἂν τὰ σταφύλια τῆς Χαναάν ἦτανε πραγματικῶς πολὺ μεγάλα, οἱ ἄνδρες, ὅμως, (ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα—δυὸ ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἐνάκ, πού τὸ πιθανώτερον εἶναι πῶς δὲν τοὺς εἶδανε) εἶχανε τὸ ἴδιο ἀνάστημα με τοὺς κατάσκοπους· και εἶχανε τὰ ἴδια μέτρα πού ἔχουσε κι' ὄλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. Κι' ὄλη αὐτὴ ἡ παράσταση ἀπὸ τοὺς κατάσκοπους αὐτούς, πού ἐμεγαλοποιήθηκε κι' ἐγίγαντώθηκε τόσο πολὺ, ἦτανε πλάσμα τῆς φαντασίας τους· με τὸ ὁποῖο θελήσανε νὰ μεταδώσουνε σ' ὄλο τὸ πλῆθος τὴν Ἑβραίων τὸ φόβο, πού ἀπὸ τὴ λιγοψυχία τους, τὴν ἀναμελιά τους, και τὴν βλακεία τους ἐδοκιμάσανε αὐτοί, γιατί ἦτανε πραγματικὰ φοβητσαρήδες και εἶχανε καρδιά ἀκρίδας.

Διαφωνία γνώμης.

Ἀπὸ τοὺς δώδεκα κατάσκοπους, πού τοὺς ἐστείλανε, για νὰ ἰδοῦνε, νὰ μάθουσε και κατόπιν νὰ πληροφορήσουνε τοὺς συμπατριῶτες τους τί λογιῆς ἦτανε ἡ γῆ τῆς Χαναάν, οἱ μὲν δέκα δὲν ἦτανε τῆς γνώμης νὰ ἐπιχειρήσουν οἱ Ἑβραῖοι νὰ τὴν καταλάβουν·

ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ φοβηθήκανε καὶ τοὺς ἄλλους καταφώ-
βιζαν καὶ τοὺς ἀποτρέπανε, λέγοντας· «οὐκ ἀναβαί-
νομεν»· νὰ μὴν προχωρήσωμε. Δυὸ μονάχα ἀπὸ τοὺς
δώδεκα, ὁ Χάλεβ ὁ γυιὸς τοῦ Ἰεφοννή κι' ὁ Ἰησοῦς,
ὁ γυιὸς τοῦ Ναυῆ, συμβούλευαν τ' ἀντίθετα κι' ἀντι-
γνωμώντας στοὺς ἄλλους δέκα, παρακινουῦσαν τὶς δώ-
δεκα φυλὲς νὰ προχωρήσουνε· «Οὐχί, ἀντεβόων, ἀλλ'
ἀναβάντες ἀναβησόμεθα». Ὁχι, ἐφώναζαν, ἀλλὰ νὰ
ξεσηκωθοῦμε καὶ νὰ προχωρήσωμε (Ἀριθ. ιγ', 31).

Δὲν εἶναι πάντα σωστὴ κι' ἀλάθευτὴ ἡ γνώμη τῶν
περισσότερων. Οὔτε καὶ συμφέρει νὰ ἐπικρατῇ σ' ὅλα
τὰ ζητήματα ἡ ψῆφος τῶν περισσότερων. Οἱ δυὸ
γνωῶμες, τῶν δέκα καὶ τῶν δυό, συμφωνοῦσανε στὸ
ζήτημα τῆς εὐφορίας καὶ τῆς καλοκαρπίας τῆς γῆς
καὶ σ' ὅλα τ' ἄλλα ποὺ σχετίζονται γιὰ τὴν ἐγκατάσταση.
«Ἡ γῆ ἀγαθὴ ἐστὶ σφόδρα σφόδρα, γῆ ρέουσα γάλα
καὶ μέλι». Ἡ χώρα εἶναι καλὴ, πάρα πολὺ καλὴ, εἶναι
μιὰ χώρα ποὺ ἀναβρύζει μέλι καὶ γάλα (Ἐξῆδ. ιγ', 27).
Ἔτσι λέγανε καὶ τὸ ἓνα μέρος καὶ τ' ἄλλο. Ἡ διχόνοια
καὶ ἡ ἀντιγνωμία στρεφόντανε γύρω ἀπὸ τοὺς κατοί-
κους τῆς, ποὺ οἱ μὲν δέκα τοὺς νομίζανε φοβεροὺς καὶ
ἀκατανίκητους, οἱ δὲ ἄλλοι δυὸ (ὅσο κι' ἂν φαινότανε
μεγάλοι καὶ δυνατοί), δὲν τοὺς ἐφοβούντανε. Γιατὶ
ἐκεῖνοι ἀπόβλεπαν μόνον στὸ πλῆθος τῶν Χαναναίων
καὶ στὸ γιγαντιαῖο, ὅπως τὸ φανταζόντανε, ἀνάστημα
τοῦ κορμιοῦ τους· καὶ στὴν ἀντρίκια καὶ σκληρόκαρδη
ἀγριότητά τους· «οὐ μὴ δυνάμεθα ἀναβῆναι πρὸς τὸ
ἔθνος, ὅτι ἰσχυρότερον ἡμῶν ἐστὶ μᾶλλον» (Ἐξῆδ. ιγ',
9), καὶ γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν κιοτεύανε καὶ λιγοψυχού-
σανε καὶ φώναζαν πανάθλια κι' ἀξιοδάκρυτα· «οὐκ
ἀναβαίνομεν».

Αὐτοὶ δὲ οἱ δυὸ, ὁ Ἰησοῦς δηλαδὴ τοῦ Ναυῆ καὶ ὁ
Χάλεβ τοῦ Ἰεφοννή, ἀπόβλεπαν καὶ εἶχανε πεποίθησι
στὴ βοήθεια καὶ στὴν προστασία τοῦ Θεοῦ· «Εἰ αἰρετίζει
ἡμᾶς ὁ Κύριος, εἰσάξει ἡμᾶς εἰς γῆν ταύτην, καὶ δώσει
ἡμῖν αὐτήν». Ἄν μᾶς ξεχωρίσῃ ὁ Θεὸς θὰ μᾶς μπάσῃ

μέσα στη χώρα αυτήν και θα μᾶς τὴν δώση. Καὶ με πεποίθησι λοιπὸν ἔβγαζαν τὸ συμπέρασμα· «ὁ Κύριος ἐν ἡμῖν, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς». Ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας καὶ νὰ μὴν τοὺς φοβᾶσθε. Γι' αὐτὸ ἐπέμειναν ἀμετακίνητα καὶ στέρεα στὴ γνώμη τους, ἐπειδὴ ἐστήριζαν τὶς ἐλπίδες τους στὸ Θεό, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κι' ἐξαρτᾶται κάθε προκοπὴ καὶ κάθε δύναμη τοῦ ἀνθρώπου. «Ἄναβάντες ἀναβησόμεθα καὶ κατακληρονομήσομεν αὐτήν, ὅτι δυνατοὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτούς». Ἄς ξεκινήσουμε λοιπὸν, κι' ἄς τραβήξουμε ἐμπρός, καὶ με τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, θὰ τοὺς νικήσωμε.

**Γιὰ τὰ ζητήματα πού ἀφοροῦνε τὸ λαὸ
χρειάζεται ν' ἀποφασίζου πολλοὶ σὲ κοινὲς συσκέψεις.**

Ποιὰ ἦταν ἡ ἀνάγκη νὰ στείλουν ἀπὸ τὴν «παρεμβολή» τοὺς οἱ Ἑβραῖοι δώδεκα ἄντρες, γιὰ νὰ κατασκοπεύσουν τὴ γῆ, τὸ πλῆθος, τὶς πολιτεῖες, τὶς ὀχυρώσεις καὶ τὶς δυνάμεις τῶν Χανααίων ; Δὲν ἦταν ἄραγες ἀρκετοὶ ν' ἀποσταλοῦνε γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν τρεῖς μονάχα ἄντρες ;

Οἱ πολλοὶ κατάσκοποι εὐκόλα παρατηροῦνται. Κι' ὅταν γίνουνε ἀντιληπτοί, γίνονται ὑποπτοὶ· κι' ὅταν τοὺς ὑποπτεύονται, κινδυνεύουν νὰ πιασθοῦνε καὶ ν' ἀνακριθοῦνε. Κι' ὅταν πέσουνε σ' ἀνάκριση, τὶς περισσότερες φορὲς ματαιώνεται ἡ κατασκοπεῖα τους. Οἱ λιγώτεροι καὶ εὐκολώτερα κρύβονται κι' ἀποφεύγουνε εὐκολώτερα τὴν περιέργεια καὶ τὶς ὑποψίες τῶν ἐγχωρίων. Καὶ κάνοντας με περισσότερη ἀσφάλεια τὴν κατασκοπεῖα τους, χωρὶς νὰ τοὺς πάρη κανεὶς εἴδησι, μαζεύουνε τὶς πληροφορίες πού χρειάζονται.

Τὸ νὰ κατακτήσουνε ὅμως καὶ νὰ κατοικήσουνε ὕστερα στὴ Χαναὰν ἦτανε μιὰ ὑπόθεσι πού ἀφοροῦσε τὸ σύνολο κι' ὅλον ἀνεξαιρέτως τὸν λαό, κι' ὅλο τὸ γένος κι' ὅλες τὶς φυλὲς τῶν Ἑβραίων. Γι' αὐτὸ λοιπὸν τὸν λόγῳ κι' ὅλες οἱ φυλὲς εἶχανε τὸ δικαίωμα νὰ στείλουνε

ἀπὸ ἑνα κατάσκοπο ἢ καθεμιὰ τους. Κι' αὐτὴ ἦταν ἡ παραγγελία τοῦ Θεοῦ· «Ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλὴν, κατὰ δῆμους πατριῶν αὐτῶν ἀποστελεῖς αὐτούς». Θὰ στείλῃς ἕναν ἄνδρα ἀπὸ κάθε φυλὴ κι' ἀπὸ κάθε πατριὰ (Ἀριθ. ιγ', 3). Ὅταν ὁ λόγος εἶναι γιὰ ὑπόθεση πού ἀφορᾷ τὸ σύνολο τοῦ λαοῦ, τὸ σωστὸ καὶ τὸ δίκιο εἶναι νὰ ρωτιοῦνται ὅλοι καὶ νὰ γίνωνται ἔτσι σύμφηφοι· κι' ἔτσι κι' ὅλοι μαζί ἢ τουλάχιστον τὸ πλεῖστο μέρος νὰ δίνουνε κῦρος κι' ἐπιβολὴ στὰ ὅσα πρόκειται νὰ γίνουν. Κι' αὐτὸς ὁ τύπος εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπικρατῇ, ὄχι μονάχα γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Πολιτείας, μὰ καὶ γιὰ τὰ Ἐκκλησιαστικά μας πράγματα. Καὶ γι' αὐτό, τόσον οἱ χειροτονίες τῶν ἱερέων, ὅσον καὶ τῶν Ἐπισκόπων πρέπει νὰ γίνωνται μὲ τὴν σύμφωνη γνώμη καὶ μὲ τὸ σύμφηφο τοῦ λαοῦ.

**Γιὰ κάθε δουλειὰ πρέπει νὰ ἐκλέγωνται
τὰ κατάλληλα πρόσωπα.**

Αὐτοὶ πού σταλθήκανε γιὰ νὰ κατασκοπεύσουνε τὴν χώρα τῆς Χαναάν δὲν ἦτανε τυχαῖοι ἄνθρωποι, πού τοὺς πήρανε ἀλόγιαστα κι' ἀστόχαστα μέσα ἀπὸ τὸ λαό· παρὰ ἦτανε ἄνθρωποι διαλεκτοὶ καὶ μυαλωμένοι, πού ξεχώριζαν γιὰ τὴ φρόνησή τους καὶ γιὰ τὴν ἀξιόπρέπειά τους ἀνάμεσα σὲ κάθε φυλὴ, πού ἐδιάλεξεν ἡ καθεμιὰ τοὺς πιὸ ἀξιους καὶ τοὺς καλύτερους· «Πάντες ἄνδρες ἀρχηγοὶ υἱῶν Ἰσραὴλ» ὅλοι πού διαλεχθήκανε εἶχανε θέσση ἡγετικὴν ἀνάμεσα στὸ λαὸ (Ἀριθ. ιγ', 3). «Οἱ ἀπόλεκτοι τῶν φυλῶν ἄνδρες, τὸν ἀριθμὸν δυοκαίδεκα, τῆς ἄλλης πληθῆος ἀπενοσφίζοντο, καὶ δὴ ἀνήσσει εὖ μάλα κατασκεψόμενοι». Ἐξεδιαλέχθησαν δώδεκα ἀπὸ τὴν φυλὴν καὶ τοὺς ἐξεχώρισαν ἀπὸ τὸ πλῆθος, γιὰ νὰ τοὺς στείλουνε νὰ κατασκοπεύσουνε, [λέει ὁ θεὸς Κύριλλος.

Σὲ κάθε ἐπιχείρηση ἐνὸς ἔργου σοβαροῦ καὶ σπουδαίου καὶ γιὰ κάθε ἐπιστάσια, μικρὴν ἢ μεγάλην, τὸ

συμφέρον τοῦ λαοῦ εἶναι πάντα νὰ διαλέγωνται τὰ ἱκανώτερα πρόσωπα, πού θάβαι σέ θέση καὶ θάβαι ἱκανοὶ νὰ φέρουνε σέ καλὸ τέλος τὴν ἐπιχείρησιν. Μάλιστα στὰ ζητήματα πού εἶναι ἐξαιρετικῶς μεγάλα καὶ σοβαρὰ καὶ ἀφοροῦνε τὸ σύνολο τοῦ λαοῦ, εἶναι χρεῖα νὰ διαλέγωνται καὶ νὰ ξεχωρίζωνται, μὲ μεγάλη ἀκριβολογία καὶ περισκεψὴν οἱ καταλληλότεροι, ἐπειδὴ ἀπ' αὐτοὺς ἐξαρτᾶται τὸ νὰ πάρῃ καλὸ καὶ αἴσιο τέλος ἡ ἐπιχείρησιν.

**Τὸ δένδρο γνωρίζεται ἀπὸ τὸν καρπὸ του
καὶ ἡ χώρα ἀπὸ τὸ δένδρο.**

Ποιὸς ἀμφιβάλλει στὸ ἐξῆς, ἂν ἡ γῆ τῆς Χαναάν εἶναι καλὴ καὶ παχειὰ καὶ καρπερὴ, ὅταν δῆ τὰ ρόδα της, καὶ τὰ σῦκα της καὶ τὸ μεγάλο σταφύλι, πού γιὰ νὰ τὸ μεταφέρουνε ἔπρεπε νὰ τὸ βαστοῦνε δυὸ ἄνδρες ἐπάνω στοὺς ὤμους των, κρεμασμένο ἀπὸ ἓνα ξύλο ; «Καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν κληῖμα, καὶ βότρυν σταφυλῆς ἓνα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἤσαν αὐτὸν ἐπ' ἀναφορεῦσι». Κι' ἔκοψαν μιὰ βέργα τ' ἀμπελιοῦ, πού εἶχε ἐπάνω της ἓνα σταφύλι, καὶ τὸ σήκωσαν καὶ τὸ πήρανε, κρεμασμένο ἐπάνω σ' ἓνα ξύλο πού τὸ βαστούσανε (Ἀριθ. ιγ', 24).

Ἐνα σταφύλι τόσο μεγάλο καὶ τὸσον ἀφύσικο στὸ βάρος του, πού νὰ τὸ σηκώνουνε στὸν ὦμο τους δύο ἄντρες εἶναι πραγματικὰ ἀπίθανο κι' ἓνα πρᾶγμα, ὅπως λέει ὁ Κύριλλος τῆς Ἀλεξανδρείας, «παράδοξον καὶ ἀσύνηθες, ἀληθὲς θαῦμά τε». Γι' αὐτὸ καὶ χρειάσθηκε νὰ τὸ μεταφέρουνε αὐτοὶ πού σταλθήκανε γιὰ κατάσκοποι καὶ νὰ τὸ στήσουνε μέσα στὴν «παρεμβολή» γιὰ νὰ τὸ ἰδῆ ὁ λαὸς καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο νὰ πιστέψῃ.

Ὅταν λοιπὸν τὸ εἶδανε οἱ Ἑβραῖοι, δὲν ἐκρίνανε σωστὸ νὰ ὀνοματίσουνε τὸ σταφύλι ἀπὸ τ' ὄνομα τῆς χώρας, (ὅπως τὸ συνήθιζαν οἱ παλαιοὶ κι' ἐλέγανε σταφύλι Ροδίτικο καὶ Κρητικὸ καὶ τῆς Λήμνου καὶ τῆς Θάσου), ἀλλὰ ἔκαμαν τὸ ἀντίθετο κι' ὀνομάτισαν

Θέματα Ποιμαντικής

**ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΟΙΜΝΙΟΥ ΤΟΥ**

4. Τρόποι γνωριμίας.

Α' Ἐπισκέψεις :

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ θέμα τῆς γνωριμίας τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ ποιμνίου του, ἕνα κυρίως τρόπον προτείνουν : Τίς συχνῆς καὶ ἐκ συστήματος ἐπισκέψεις τοῦ ἱερέως εἰς τὰ σπίτια τῶν ἐνοριτῶν του. Παρ' ὅλον ὅτι ὁ τρόπος αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ μοναδικός, εἶναι πάντως πολὺ σπουδαῖος, καὶ αὐτὸν θὰ ἐξετάσωμε πρῶτα, ξεχωρίζοντας καὶ κατατάσσοντας τίς ἐπισκέψεις αὐτῆς σὲ διάφορες κατηγορίες.

α) Ἐπισκέψεις συστηματικές. Ὁ ἱερεὺς ποὺ ἔχει κατανοήσει τὴν ὠφέλεια τῶν ἐπισκέψεων, καταστρώνει ἕνα πρόγραμμα καὶ κρατᾷ μία σειρά. Πρέπει νὰ κάμῃ σὲ κάθε οἰκογένεια ἐνορίτου του τοῦλάχιστον μία ἐπίσκεψι αὐτοῦ τοῦ εἵδους μέσα εἰς ἕνα ἔτος. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἐὰν ἔχῃ διακόσιες οἰκογένειες εἰς τὴν ἐνορία του, πρέπει κάθε ἡμέρα νὰ κάμῃ μία ἐπίσκεψι, διότι οἱ ἡμέρες κατὰ τίς ὁποῖες θὰ συμβαίνουν ἔκτακτα περιστατικά (ὑπερβολικὴ ἐργασία, ἀσθένεια, ἀπουσία, κ.λ.π.) τὰ ὁποῖα δὲν θὰ τοῦ ἐπιτρέπουν ἐπίσκεψι, θὰ ὑπερβαίνουν τίς ἑκατὸν πενήντα

τὴ χώρα ἀπὸ τὸ σταφύλι τῆς· «Καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ ἔφυ, ὠνόμασαν Φάραγξ βότρυος διὰ τὸν βότρυν, ὃν ἔκοψαν ἐκεῖθεν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ». Κι' ὠνόμασαν τὸν τόπον ἐκεῖνο σταφυλοφαράγγι, ἀπὸ τὸ σταφύλι ποὺ ἐκόψανε ἀπὸ ἐκεῖ οἱ ἀποσταλμένοι τῶν Ἑραίων (Ἀριθ. ιγ', 24).

Ἄν, ὅπως εἶπαμε, τὸ δένδρο γνωρίζεται ἀπὸ τὸν καρπὸ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο γνωρίζεται ἀπὸ τὸν καρπὸ ἂν εἶναι ἕνα δένδρο καλὸ, ἀφοῦ κάνει ἕνα τέτοιο καρπὸ ἐπίσης καὶ ἡ γονιμότητά τῆς γῆς, ποὺ ἐπάνω τῆς φυτρώνει ἕνα τέτοιο δένδρο.

(Συνεχίζεται)

Ἀποδ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

τὸ χρόνο. Προτοῦ νὰ γίνῃ ἡ ἐπίσκεψις, ἀπαραίτητο εἶναι νὰ γίνῃ εἰδοποίησις. Πρέπει νὰ διαλεχθῇ καλὰ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα, ὥστε ὁ χρόνος νὰ μὴ γίνῃ ἐμπόδιο εἰς τὴν ἀποστολὴν μας. Τί πρέπει νὰ ἀποφευχθῇ ἀπὸ ὅλες γενικῶς τὶς ἐπισκέψεις θὰ λεχθῇ πῶς κάτω. Ἐδῶ σημειώνομε μόνον ὅτι ἐὰν τηρηθοῦν ὠρισμένες προϋποθέσεις, οἱ ἐπισκέψεις αὐτὲς θὰ εἶναι πολὺ ἐποικοδομητικῆς.

β) Ἐπισκέψεις εὐκαιρικῆς. Ἐλέχθη καὶ προηγουμένως ὅτι οἱ ποικιλίαι τῆς ζωῆς παρέχουν πολλὰς εὐκαιρίας διὰ τὴν ἐργασία μας αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Εὐκαιρίας πού δὲν πρέπει νὰ περάσῃ ἀπαρατήρητες, ἀλλὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἱερέως εἰς τὸ σπίτι κάποιου ἐνορίτου του, εἶναι πολλὰς. Ἀναφέρουμε μερικῆς: Γέννησις ἐνὸς νέου παιδιοῦ. Ἡ βάπτισις ἐνὸς παιδιοῦ. Μία καλὴ πράξις ἢ καὶ ἀταξία μεγάλη ἐνὸς παιδιοῦ. Τὸ παιδί ἄρχισε νὰ πηγαίῃ εἰς τὸ σχολεῖο. Ἡ διάκρισις τοῦ παιδιοῦ εἰς τὰ γράμματα. Ἡ φοίτησις τοῦ παιδιοῦ εἰς τὸ Κατηχητικὸ Σχολεῖο τῆς ἐνορίας. Ὁ ἀρραβῶνας τῆς κόρης. Τὸ δίπλωμα τοῦ γυιοῦ. Τὰ δεκάχρονα τῆς ἐγγάμου ζωῆς τοῦ ἐνορίτου. Ὁ ἐνορίτης του γίνεταί παπποῦς. Μία ἀσθένεια. Ἐνα ἀτύχημα εἰς τὸ σπίτι ἢ τὴν ἐργασία. Ἐνας θάνατος. Ἀλλαγὴ κατοικίας. Περίοδος Τεσσαρακοστῆς. Ὀνομαστικὴ ἑορτὴ. Ἐνας γάμος. Αὐτὸς ὁ καιάλογος πού θὰ μπορούσε νὰ πλουτισθῇ μὲ ἄλλες τόσας εὐκαιρίας, δὲν σημαίνει ὅτι εἰς ὅλες αὐτὰς τὶς εὐκαιρίας πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ πᾶμε εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἰδίου ἐνορίτου μας, ἀλλὰ ὅτι θὰ ἤμπορούσαμε κάλλιστα νὰ χρησιμοποιήσωμε κάποια ἀπὸ αὐτὰς, διὰ τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν γνωριμίαν μας μὲ αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἤμποροῦμε νὰ κατατάξωμε καὶ τὶς εὐκαιρίας πού μᾶς δημιουργοῦν οἱ διάφορες ἱεροτελεστίας, διὰ τὶς ὁποῖες μᾶς καλοῦν εἰς τὰ σπίτια. Ἄς μάθωμε νὰ μὴ μένωμε μόνον εἰς τὴν τυπικὴ τέλεσιν μιᾶς παρακλήσεως ἢ ἐνὸς ἀγιασμοῦ, σὰν «ἐπαγγελματία», ἀλλὰ νὰ βρίσκωμε τὴν εὐκαιρίαν νὰ θερμάνωμε τὴν ἀγάπην τῶν ἐνοριτῶν μας πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν.

γ) Ἐπισκέψεις εἰς καταστήματα καὶ ἐργοστάσια. Εἶναι ἕνας τομεὺς τὸν ὁποῖον δὲν ἐπροσέξαμε ὅσο ἔπρεπε. Εἰς ἄλλας χώρας ὑπάρχουν εἰδικοὶ ἱερεῖς, πού ἔρχονται καθημερινῶς εἰς ἐπαφὴ μὲ τοὺς ἐργαζομένους πιστοὺς, συχνὰ ὡς ἐργάται καὶ αὐτοὶ ἢ καὶ ὡς ἐπισκέπται εἰς τὸν τόπον τῆς δουλειᾶς τους. Ἐμεῖς δυστυχῶς εἴμαστε εὐχαριστημένοι ἂν δοῦμε τοὺς πιστοὺς μας τὴν Κυριακὴν εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν, καὶ τοὺς ἀγνοοῦμε ὅλες τὶς ἄλλες ἡμέρας. Εἴμαστε ἀποξενωμένοι ἀπὸ τὸν λαόν, καὶ δὲν εἶναι καθόλου παράξενο τὸ ὅτι καὶ ὁ λαὸς σιγὰ—σιγὰ ἀποξενώνεται ἀπὸ μᾶς. Ἄν ὅμως θέλωμε νὰ ἀνταποκριθῶμε εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀξιώματός μας, τὸ ὁποῖον ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς τὸ

ὀνομάζει «λειτουργίαν ὑπεύθυνον» (Λόγος Β' περὶ τῆς εἰς Πόντον φυγῆς, MIGNE 'Ε. Π. 35, 461B), δὲν πρέπει νὰ μείνωμε μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μας. Καὶ εἰς τὸ κατάστημα, καὶ εἰς τὸ ἐργοστάσιο, καὶ εἰς τὸ λιμάνι, πρέπει ὁ Χριστός, εἰς τὸ πρόσωπο τοῦ ἱερέως Του, νὰ κάμνη τὴ δημιουργικὴ Του ἐμφάνισι καὶ παρουσία.

δ) Ἐπισκέψεις εἰς Νοσοκομεῖα. Ἐδῶ μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ ἐπίσκεψις τοῦ ἐνορίτου μας εἰς τὸ Νοσοκομεῖο. Μὴ περιμένωμε νὰ μᾶς ποῦν ὅτι ὁ τάδε ἐνορίτης μας ἀρρώστησε καὶ εἶναι εἰς τὸ Νοσοκομεῖο. Πρέπει νὰ τὸ μάθωμε μόνοι μας. Καὶ νὰ πᾶμε ἀμέσως, μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία. Ἀκόμη, ἄς μὴ περιμένωμε νὰ μᾶς πῆ νὰ φροντίσωμε διὰ τὴν οἰκογένειά του ἢ ἄλλη ὑπόθεσί του. Ἄς τὸν ἐρωτήσωμε ἐμεῖς εἰς τί θὰ ἤμπορούσαμε νὰ τοῦ φανοῦμε χρήσιμοι. Σπλαβόνοντάς τον μὲ τὴν ἀγάπη μας, τὸν κερδίζομε διὰ τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ἐπίμετρον: Τί πρέπει νὰ ἀποφεύγωμε κατὰ τὰς ἐπισκέψεις.

Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθοῦν μερικὰ «δὲν πρέπει», τὰ ὁποῖα θὰ βοηθήσουν τίς ἐπισκέψεις μας νὰ εἶναι καρποφόρες :

α) Οἱ ἐπισκέψεις μας δὲν πρέπει νὰ ἔχουν χαρακτῆρα θεολογικῆς κατηχήσεως καὶ διδασκαλίας. Δὲν πρέπει νὰ δημιουργηθῆ ἡ ἐντύπωσις ὅτι συνεχῶς «κάμνομε τὸ δάσκαλο». Αὐτὸ κουράζει. Περισσότερο ὠφελεῖ νὰ ἀκοῦμε τοὺς ἐνορίτας μας, παρὰ νὰ τοὺς μιλοῦμε. Εἶναι προτιμότερο νὰ ζητήσουν τὴ γνώμη μας, παρὰ νὰ τὴν εἰποῦμε κατ' εὐθείαν. Θὰ ἐκφρασθοῦμε πάντως, μὲ ἀπλότητα καὶ ἀγάπη, ἀκόμη καὶ ὅταν ἔχωμε κάτι νὰ ὑποδείξωμε ἢ καὶ νὰ ἐλέγξωμε· καὶ μάλιστα τότε.

β) Δὲν πρέπει οὔτε ἐμεῖς νὰ σχηματίσωμε τὴν ἰδέα, οὔτε οἱ ἐνορίται μας, ὅτι εἴμαστε ἓνα εἶδος «ὡπερ—οἰκογενειακοῦ ἐπέπτο»». Αὐτὸ θὰ ἦταν πολὺ βλαβερό. Σκοπός μας εἶναι νὰ γίνωμε οἰκογενειακοὶ φίλοι μᾶλλον, παρὰ ὅ,τιδήποτε ἄλλο. Ἐὰν διὰ τῆς φιλίας κερδίσωμε τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν ἐνοριτῶν μας, ἐκερδίσαμε καὶ τὴν καρδιά τους.

γ) Ἡ διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως δὲν πρέπει νὰ εἶναι οὔτε σύντομος οὔτε μακρά. Ἡ σύντομος δὲν προφθαίνει νὰ δημιουργήσῃ τὴν κατάλληλη ἀτμόσφαιρα καὶ δὲν ἐπιτρέπει οὔτε τὴ γνωριμία οὔτε τὴ βοήθεια. Ἦταν ἓνα πέρασμα χωρὶς οὐσιαστικὸ ἀποτέλεσμα. Ἡ μακρὰ πάλιν ἐπίσκεψις εἶναι κουραστικὴ. Οἱ ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους ἐπισκεφθήκαμε, ἔχουν καὶ ἄλλες δουλειῆς

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ “ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ,” ”Η “ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ,”

Στὸν “*Αδη* δὲν ὑπάρχει μετάνοια

Τοῦ Γρηγορίου Διαλόγου

Γ ρ η γ ό ρ ι ο ς : Ὁ Κύριος μᾶς λέει στὸ θεῖο του Εὐαγγέλιο, «περιπατεῖτε, ἕως τὸ φῶς ἔχετε»· περπατᾶτε, ὡσότου φέγγει ἀκόμα. Μᾶς λέει ἐπίσης, μὲ τὸ στόμα τοῦ Προφήτη, «καιρῶ δεκτῶ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι»·

νὰ κάμουν. Ἄς μὴ τοὺς ἀφήσωμε νὰ σκεφθοῦν τὸ «σὰν πολὺ ἐκάθισε ὁ πάτερ». Ἡ ἐπίσκεψί μας νὰ διαρκῆ τόσο, ὥστε ὅταν φεύγωμε νὰ μᾶς ποῦν : «Διατί φεύγετε τόσο ἐνωρίς ; Ἐλάτε πάλι».

δ) Ὁ μηχανικὸς τρόπος τῶν ἐπισκέψεων, εἶναι κάτι ποὺ δὲν πρέπει νὰ γίνεται. Ἐχομε μέσα μας ψυχὴ γεμάτη ἀπὸ παλμό, καὶ πᾶμε νὰ βροῦμε μιὰ ἄλλη ψυχὴ, διὰ νὰ τῆς μεταδώσωμε κάτι ἀπὸ τὸν ἰδικὸ μας ἐνθουσιασμό καὶ τὴ φλόγα. Ὅχι ξέψυχα πράγματα, ὄχι ἀγγαρεία. Δουλεύομε εἰς τὸν Κύριον, καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα «τῶ πνεύματι ζέοντες» (Ρωμ. 12, 11). Ἄς πάρωμε καὶ ἐμεῖς τὸ ἴδιο σύνθημα μὲ τὸν φλογερὸν Μ. Βασίλειον : «Εἶς μοι σκοπός, πανταχόθεν οἰκοδομεῖσθαι τὴν Ἐκκλησίαν» (Εἰς τὴν Ἑξαήμερον, Λόγος VII παρ. 6 ἐκδ. GARNIER τόμ. I σελ. 96C).

ε) Τέλος, δὲν πρέπει οἱ ἐπισκέψεις μας νὰ εἶναι ἀκανόνιστες καὶ ἰσπασμωδικές. Δηλαδή, νὰ μὴ κάμνωμε ἄλλοτε πέντε ἢ καὶ περισσότερες ἐπισκέψεις ἡμερησίως, καὶ ἄλλοτε μία κάθε μῆνα. Δὲν θὰ ἀποδώσωμε, ἢ, θὰ ἐπιδειξώμε ἀμέλεια. Χρειάζεται πρόγραμμα καὶ σύστημα.

Καὶ πολλὰ ἀκόμη πρέπει νὰ ἀποφεύγωμε κατὰ τὶς ἐπισκέψεις, ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων. Καὶ οἱ περιπτώσεις ποτὲ δὲν τελειώνουν. Δι’ αὐτὸ χρειάζεται μιὰ γενικὴ συμβουλή : «Μὲ μιὰ λέξι, πρέπει νὰ ἀποφευχθῆ κάθε τι τὸ ὁποῖον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως δὲν φέρει ὠφέλιμο ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ ἀσφαλῶς, ἢ ἔστω καθ’ ὑπόθεσιν, βλάπτει» (VAN OOSTERZEE : PRACTICAL THEOLOGY, Ἀγγλικὴ μετάφρασις, LONDON 1878 σελ. 523).

(Συνεχίζεται)

Οἶκον. Δρ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΦΟΥΣΚΑΣ

τὸν καιρὸ πού ἔπρεπε σ' ἄκουσα· κι' ὅταν μπορούσες νὰ σωθῆς σ' ἐβοήθησα. Κι' ὁ Σολομώντας ἐπίσης λέει «εἶ τι δ' ἂν δύναται ἡ χεὶρ σου ποιῆσαι, ὅση σοι δύναμις ἐργάζου· οὔτε γὰρ ἔργον, οὔτε εἶδησις, οὔτε σοφία ἐν τῷ Ἄδῃ ὑπάρχει, ἐν ᾧ σὺ πορεύει». Ὅτι σοῦ περνᾷ ἀπὸ τὸ χέρι σου, κάνε το· κι' ὅσο μπορεῖς, δούλευε. Γιατί στὸν Ἄδῃ πού θὰ πᾶς, οὔτε δουλειά, οὔτε σοφία, οὔτε καὶ εἶδηση καμμιά ὑπάρχει.

Ἄπ' ὅλες λοιπὸν τὶς μαρτυρίες αὐτὲς φαίνεται ὀλοφάνερα, πῶς ὅποιος εἶσαι ὅταν φεύγῃς ἀπὸ τὸν κόσμον μας αὐτόν, τέτοιος θὰ παρουσιασθῆς καὶ τέτοιος θὰ μείνῃς καὶ στὴν ἔσχατη κρίση. Πρέπει νὰ ξέρωμε ὁμως, πῶς οἱ πεθαμένοι λυτρῶνονται ἀπὸ τὶς μικρὲς κι' ἀλαφρὲς τοὺς ἁμαρτίες, μὲ τὶς ἐλεημοσύνες, τὶς θεῖες λειτουργίες καὶ μὲ τὶς δεήσεις καὶ τὶς ἱκεσίες πού κάνουνε γι' αὐτοὺς οἱ ζωντανοί. Καὶ ὅτι τοὺς ὠφελοῦνε πολὺ οἱ καλὲς πράξεις τῶν ἐνάρετων. Καὶ μποροῦνε, χάρις σ' αὐτὲς, νὰ καταξιωθοῦνε τὴν συγχώρεσή τους ἀπὸ τ' ἀλαφρά τοὺς ἀνομήματα.

Πέτρος : Ἐπιθυμῶ καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐξηγήσῃς κι' αὐτό. Ἐκεῖνοι δηλαδὴ πού καταδικασθῆκανε μιὰ φορὰ καὶ ριχθῆκανε στὴ γέεννα τῆς Κόλασης, πρέπει νὰ πιστεύωμε πῶς θὰ καταφλέγωνται καὶ θὰ βασανίζωνται ἀπὸ τὴ φωτιά τῆς αἰώνια ;

Γρηγόριος : Αὐτὸ εἶναι ἀναμφισβήτητη ἀλήθεια, κι' οὔτε πρέπει ν' ἀμφιβάλλῃς γι' αὐτὸ διόλου. Γιατί, ὅπως δὲν ὑπάρχει τέλος τῆς χαρᾶς τῶν δικαίων παρόμοια δὲν ὑπάρχει τέλος καὶ γιὰ τὰ βασανιστήρια τῶν κακῶν. Κι' αὐτὸ τὸ εἶπε τὸ ἀδιάφειστο στόμα τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ, πῶς οἱ κακοὶ δηλαδὴ θὰ πᾶνε στὴν αἰώνια κόλαση, καὶ οἱ δίκαιοι καὶ καλοὶ στὴν αἰώνια ζωὴ. Ἄν λοιπὸν εἶναι ἀληθινὸ καὶ πραγματικότητα αὐτὸ πού ὑποσχέθηκε στοὺς καλοὺς, θᾶναι, χωρὶς ἄλλο, ἀληθινὸ κι' αὐτὸ πού εἶπε γιὰ τοὺς κακοὺς. Γιατί ἐπάνω κι' ἀπὸ τοὺς δυὸ βρίσκεται ἡ αἰωνιότητα. Κι' ἂν τυχὸν κανένας ἰσχυρίζεται, πῶς ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι πανάγαθος δὲν θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλή του, ἄς ξέρῃ, πῶς λέγοντάς τον ἐλεή-

μονα καὶ φιλεύσπλαχνο, τὸν λείει μαζί καὶ ψεύτη, πράγμα πού εἶναι πολὺ ἐπεκίνδυνο νὰ τὸ σκεφθῆ κανεὶς.

Πέτρος : Θέλω νὰ μοῦ ἐξηγήσης καὶ θέλω νὰ καταλάβω, πῶς συμβιβάζεται μετὰ τὴ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, καὶ πῶς εἶναι σωστό, ἀφοῦ τὸ κακὸ παίρνει τέλος, νὰ τιμωριέται ὁμως αἰώνια αὐτὸς πού τῶκανε;

Γρηγόριος : Θᾶχες δίκηο σ' αὐτὸ πού λές, ἂν ὁ κριτὴς ἐξέταζε καὶ ἔκρινε τὶς πράξεις μονάχα καὶ τὰ ἔργα, κι' ὄχι τὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Γιατὶ βέβαια οἱ ἀδικίες καὶ οἱ κακὲς πράξεις παίρνουνε κάποτε τέλος. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ ἄδικοι δὲν ἐσταματήσανε σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ ἀπὸ τὸ νὰ κάνουνε τὸ κακὸ, εἶναι φανερό, πῶς ἡ ἐπιθυμία τους ἦτανε, νὰ ζοῦνε βυθισμένοι πάντα στὴν ἁμαρτία. Εἶναι λοιπὸν ἄκρα δικαιοσύνη τοῦ Κριτῆ, νὰ στέλλῃ στὴν αἰώνια κόλαση αὐτούς, πού στὴ ζωὴ μας αὐτὴ ποτὲ τους δὲν ἐπιθυμήσανε νὰ σταματήσουνε ἀπὸ τὸ νὰ κάνουνε κακὸ.

Πέτρος : Μὰ κανένας δίκαιος ἄνθρωπος δὲν εὐχαριστιέται μετὰ τὴν σκληράδα ! Κι' ἓνας δοῦλος πού πέφτει σὲ λάθος, γι' αὐτὸ μαστιγώνεται ἀπὸ τὸν κύριό του, γιὰ νὰ διορθωθῆ δηλαδὴ ἀπὸ τὶς κακίες του. Ἄν ὁμως οἱ ἄδικοι πού παραδίνονται στὴν αἰώνια φωτιά τῆς κόλασης δὲν μποροῦνε νὰ διορθωθοῦνε, γιὰ ποιὸ λόγο τότε νὰ καταφλογίζονται στὴν αἰωνιότητα ;

Γρηγόριος : Ὁ παντοδύναμος Θεός, πού εἶναι πολυεύσπλαχνος, κάθε ἄλλο βέβαια παρὰ ἱκανοποιεῖται κι' εὐχαριστιέται μετὰ τὰ βασανιστήρια τῶν κακῶν· ἐπειδὴ ὁμως εἶναι δίκαιος δὲν μπορεῖ νὰ παύσῃ νὰ τιμωρῆ αἰωνίως τοὺς ἄδικους. Κι' ὅλοι οἱ ἄδικοι πού παραδίνονται στὰ αἰώνια βασανιστήρια, τιμωροῦνται, γιατί μόνοι τους, θελήσανε, κι' ἀπὸ τὶς δικές τους ἀνομίες. Οἱ δὲ δίκαιοι πού βρίσκονται κοντὰ στὸ Θεό, βρίσκουνε μέσα τους τὴν ἄρρητη χαρὰ, πού τὴν παίρνουν ἀπὸ τὸ Θεό. Καὶ βλέποντας τὰ βασανιστήρια τῶν ἄδικων, κι' ἀπὸ τὰ ὅποια

ξεφύγανε αὐτοί, λογιάζουνε τοὺς ἑαυτοὺς των χρεῶστες στὸ Θεὸ αἰωνίως.

Πέτρος : Καὶ πῶς, σὲ παρακαλῶ, ἀφοῦ εἶναι ἅγιοι δὲν παρακαλοῦνε τὸν Θεὸ γιὰ τοὺς δυστυχημένους αὐτοὺς, ποὺ τοὺς βλέπουνε νὰ καίωνται ;

Γρηγόριος : Οἱ ἅγιοι, Πέτρο, εὔχονται καὶ παρακαλοῦνε τὸν Θεὸ γιὰ τοὺς κακοὺς· καὶ γιὰ τοὺς ἐχθροὺς τους, ὅταν εἶναι καιρὸς γι' αὐτό, καὶ μποροῦνε, μετανιώντας, νὰ σωθοῦνε καὶ νὰ ἐπιστρέψουνε στὴν καρποφορία τῶν καλῶν ἔργων. Κι' αὐτὸ σημαίνει ἐκεῖνο ποὺ λέει ὁ θεῖος ἀπόστολος, νὰ δεώμαστε δηλαδὴ γιὰ τοὺς ἐχθροὺς μας νὰ λυτρωθοῦνε ἀπὸ τὶς παγίδες τοῦ Σατανᾶ, ποὺ ἔχουνε πιασθῆ μέσα σ' αὐτὲς καὶ δουλεύουνε στὸ κακοποιό του θέλημα. Ὅταν ὅμως δὲν μποροῦνε μὲ κανένα τρόπο ν' ἀνανήψουνε, καὶ παρατώντας τὰ ἔργα τῆς ἀνομίας νὰ γυρίσουνε στὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης, τὶ ὠφελεῖ τότε νὰ προσευχώμαστε καὶ νὰ δεώμαστε γι' αὐτούς; Γιατὶ τὸ νὰ παρακαλοῦμε γι' αὐτούς, εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα σὰν νὰ δεώμαστε γιὰ τὸν Σατανᾶ καὶ τοὺς ὑπηρέτες του, ποὺ εἶναι καταδικασμένοι στὴν αἰώνια κόλαση. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ Ἅγιοι δὲν προσεύχονται γιὰ ἄπιστους ἀνθρώπους, οὔτε καὶ γιὰ πεθαμένους ποὺ ζήσανε βουτηγμένοι μέσα στὴν ἀσέβεια, καὶ ποὺ ξέρουνε πὼς καταδικασθήκανε σ' αἰώνια κόλαση, γιὰ νὰ μὴ ἀχρηστεύεται ἔτσι μπροστὰ στὸ δικαιοκριτὴ Θεὸ ἡ δύναμη τῆς δέησης καὶ τῆς προσευχῆς. Ἄν λοιπὸν οἱ δίκαιοι ἀνθρωποὶ δὲν ἔλεοῦνε καὶ δὲν συμπονᾶνε διόλου, ζώντας ἀκόμη, τοὺς πεθαμένους ἄπιστους, γιατί νὰ μὴ συμπονᾶνε πολὺ περισσότερο τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὅταν διαπιστώνουνε πὼς τὰ βασιανιστήριά τους τελειώσανε καὶ πὼς βγήκανε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία κι' ἀφωσιωθήκανε στὴν ἀρετὴ ; Γιατὶ λογιάζοντας μὲ τὸν νοῦ τους τὸ θέλημα τοῦ δικαιοκρίτη Θεοῦ, δὲν τολμοῦνε μὲ κανένα τρόπο νὰ κάνουνε κάτι, ποὺ ξέρουνε πολὺ καλὰ πὼς εἶναι ἀντίθετο πρὸς τὸ θέλημά του.

Πέτρος : Καθὼς βλέπω, δὲν μοῦ εἶναι δυνατὸ νὰ δώσω καμμιά ἀπάντηση σ' ἓνα ζήτημα, ποὺ εἶναι ὀλοφάνερη ἢ ἀπό-

δειξή του. Καί τὸ μόνο πού θέλω νὰ μάθω εἶναι, γιατί λένε πὼς ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου πεθαίνει μέσα στὴν αἰώνια φωτιά, ἐνῶ εἶναι ἀθάνατη

Γρηγόριος: Ἐπειδὴ ἡ ζωὴ ἔχει δυὸ φανερώματα, φυσικὸ εἶναι νὰ νοιώθωμε καὶ τὸν θάνατο κατὰ δύο τρόπους. Γιατὶ ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἡ ζωὴ μας ἡ σύμφωνη καὶ συνταιριασμένη μὲ τὸ θεῖο θέλημα, ἡ μακαριότητα δηλαδή, κι' ἄλλο πρᾶγμα τὸ νὰ ζοῦμε καθὼς ἐπλασθήκαμε κι' ἐγεννηθήκαμε, μέσα στὴ φυσική μας δηλαδή ὑπόσταση. Ἡ ψυχὴ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καὶ θνητὴ καὶ ἀθάνατη μαζί. Καὶ θνητὴ μὲν εἶναι, ὅταν ἀποξεχάσῃ νὰ ζῆ κατὰ τρόπο μακάριο. Ἀθάνατη δὲ εἶναι, ὅταν ζῆ πνευματικά. Ἡ ψυχὴ δηλαδή δὲν χάνει ποτὲ τὴ φυσική της ὑπόσταση· κι' ὅταν ἀκόμη καταδικασθῆ στὸν αἰώνιο θάνατο. Γιατὶ ὅταν καταντήσῃ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, δὲν χάνει ἀπλῶς τὴ ζωὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν μακάρια ζωὴ. Κι' ἀπ' αὐτὸ μπορεῖ νὰ βγάλῃ κανεὶς τὸ συμπέρασμα, πὼς ὑπομένει καὶ θάνατον ἀθάνατο καὶ τέλος ἀτελείωτο.

Ἡ συχνὴ Ἀγία Μετάληψη εἶναι πάρα πολὺ ὠφέλιμη.

Ὁ Παλλάδιος ἔλεγε σχετικὰ μὲ τὴν συχνὴν ἀγία Μετάληψη, πὼς οἱ πεντακόσοι ἀδελφοὶ πού ἐμένανε μαζί μὲ τὸν μεγάλο Ἀπολλῶ συνήθιζαν νὰ μεταλαβαίνουν κάθε πρωτὶ τ' ἄχραντα Μυστήρια· κι' ἀφοῦ ἔπαιρναν τὴν ἀγία αὐτὴ τροφή, καθόντανε κοντὰ του κι' ἄκουγαν τὴ θεία του διδασκαλία, ὡς τὸ πρωτοῦπι τους. Τοὺς ἔλεγε δέ, πὼς πρέπει νὰ καθαρίζονται ἐσωτερικὰ καθημερινῶς, καὶ νᾶναι ἕτοιμοι νὰ δεχθοῦνε τὰ θεία μυστήρια, πού μᾶς θυμίζουνε τὰ κοσμοσωτήρια πάθη τοῦ Χριστοῦ καὶ πού μ' αὐτὰ καταξιωνόμαστε νὰ συγχωριένται οἱ ἁμαρτίες μας...

Ἔλεγεν ἀκόμη τὴν παρακάτω ἱστορία.

—Κάποιος ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, πού περνοῦσε μίαν ἄσωτη ζωὴ, ἀγάπησε, μὲ πάθος, μιὰ παντρεμένη μὰ συνετὴ καὶ φρόνιμη γυναῖκα. Κι' ἐπειδὴ, παρ' ὅλες τὶς προσπάθειές του, ἀπότυχε στὸν ἄνομο σκοπὸ του, πῆγε καὶ βρῆκε κάποιον ξα-

κουσμένο μάγο και τοῦ εἶπε·—«Θέλω νά βάλῃς ὅλα τὰ δυνατὰ σου κι' ὅλη σου τὴν τέχνη, γιὰ νά μ' ἀγαπήσῃ· ἢ νά κατορθώσῃς νά τὴν σιχαθῆῃ και νά τὴν ἀποδιώξῃ ὁ ἄνδρας τῆς».

Τοῦ πῆρε λοιπὸν ὁ μάγος, γιὰ τὴν αἰσχροὴν αὐτῆ δουλειὰ ἀρκετὰ χρήματα. Μὰ τοῦ κάκου. Οἱ μαγανεῖες του και τὰ μάγια του πήγανε χαμένα. Καὶ ἡ φρόνιμη ἐκείνη γυναῖκα δὲν ἄλλαξε μυαλὰ και γνώμη. Καὶ τότες ὁ τρισάθλιος, μὲ τὰ σύνεργα τοῦ Σατανᾶ, ἐπέτυχε νά τῆς ἀλλάξῃ τὴν ὄψη τῆς και τὴν ἔκαμε νά μοιάζῃ και νά φαίνεται σὰν φοράδα.

Ὁ ἄνδρας τῆς λοιπὸν ποὺ ἔλειπε σὲ ταξίδι, ὅταν γύρισε και τὴν εἶδε σ' αὐτὸ τὸ χάλι κατασάστισε, κι' ἐδερνότανε γιὰ τὴ συμφορὰ ποὺ τὸν βρῆκε. Προσκάλεσε λοιπὸν στὸ σπίτι του τὸ ἱερατεῖο τῆς πολιτείας και τοὺς φανέρωσε τὸ πρᾶγμα. Μὰ κι' αὐτοὶ δὲν μπορούσανε νά ἐξηγήσουνε, πῶς συνέβηκε. Ἔκανε λοιπὸν ἡ γυναῖκα τρεῖς ἡμέρες, ποὺ δὲν ἤθελε νά βάλῃ στὸ στόμα τῆς τίποτα. Καὶ τότες ὁ ἄνδρας τῆς, μέσα στὴν ἀπελπισία του, σκέφθηκε και τοῦρθε στὸ νοῦ του νά τὴν πάῃ στὴν ἔρημο πρὸς τὸ μεγάλο και ξακουστὸν Ἅγιον Ἀρσένιο. Τὴν ἐτοίμασε λοιπὸν σὰν νᾶτανε πραγματικὴ φοράδα και τὴν πῆγεν ἐκεῖ ποὺ ἔμεινε ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.

Τοῦ εἶπανε λοιπὸν, σὰν ἔφθασεν, οἱ ἀδελφοὶ—«Γιατὶ μᾶς τὴν κουβάλησες ἐδῶ τὴ φοράδα αὐτή;» Κι' αὐτὸς τοὺς ἀπάντησε —«Γιὰ νά γίνῃ καλὰ, μὲ τὴν προσευχὴ τοῦ Ἁγίου». Καὶ τοῦ εἶπανε αὐτοὶ—«Τὶ ἔχει ; κι' ἀπὸ τί κακὸ ὑποφέρει ». Κι' αὐτὸς τοὺς ἀπάντησε·—«Αὐτὴ ποὺ τὴ βλέπετε νά φαίνεται σὰν φοράδα ἦτανε ἡ βαρειόμοιρη ἡ γυναῖκα μου και ἡ συντρόφισσα τῆς ζωῆς μου· και δὲν μπορῶ νά ἐξηγήσω, τὸ πῶς και τὸ γιατί τῆς ἐγίνηκε τὸ μεγάλο κι' ἀναπάντεχον αὐτὸ κακό...».

Στὸν ἅγιον ὁμως ἀποκαλυφθήκανε, μὲ τὴ φώτιση τοῦ Θεοῦ τὰ πάντα, ὅπως γινήκανε και προσευχόντανε γι' αὐτὴν στὸ Θεό. Κι' ὅταν πήγανε οἱ ἀδελφοὶ στὸ μακάριον ἐκεῖνο δοῦλο τοῦ Θεοῦ και τοῦ εἶπανε, πῶς κάποιος ἄνθρωπος ἔφερε μιὰ φοράδα, γιὰ νά τὴν εὐλογήσῃ, τοὺς ἀπάντησε—«Νὰ μοῦ τὴν

φέρετε ἐδῶ· γιατί σεις εἶστε ἀλόγατα, κι' ἔχετε μάτια σάν τοῦ ἀλόγου.. Ἐκείνη ὁμως εἶναι πλάσμα τοῦ Θεοῦ καί γυναῖκα... Κι' ἄλλαξεν ὄψη, γιά τὰ χαλασμένα κι' ἄρρωστημένα μονάχα μάτια...».

Κι' ὅταν τήν πήγανε κοντά του, ἔκαμεν ἁγιασμό, καί τήν ἔλουσεν ὀλόκληρη. Καί ὕστερα τῆς ἐσκέπασε μέ τὸ πετραχείλι του τὸ κεφάλι της καί τῆς ἐδιάβασε κάποια εὐχή. Κι' ἀμέσως γίνηκε καλά· καί ξαναφανερώθηκε γυναῖκα, ὅπως ἦτανε καί προτῆτερα. Καί διέταξε νὰ τῆς δώσουνε νὰ φάη...

Τῆς ἔδωκε λοιπὸν ὁ Ἅγιος συμβουλές καί τῆς παράγγειλε, ποτέ νὰ μὴν λείπη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία· καί νὰ μεταλαβαίνει συχνὰ τ' ἄχραντα Μυστήρια.—«Κι' αὐτὸ σοῦ συνέβηκε, τῆς εἶπε, ἐπειδὴ εἶχες δυὸ μῆνες νὰ πᾶς στὴν Ἐκκλησία καί νὰ κοινωνήσης...». Κι' ἔτσι, ἀφοῦ τὴν ἐγιάτρεψε καί ψυχικά, τὴν ἀφῆκε νὰ φύγη καί νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι της...

Κι' ὁ ἅγιος Βασίλειος, γράφοντας πρὸς τὴν Πατρικία Καισαρία, τῆς λέει.—«Εἶναι πάρα πολὺ καλὸ καί πάρα πολὺ ὠφέλιμο, τὸ νὰ παίρνη κανεὶς καθημερινὰ μέσα του τὸ τίμιο σῶμα καί τ' ἅγιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Κι' ὁ ἴδιος μᾶς τὸ φανερώνει αὐτό, ὅταν λέη «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καί πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον».

Καί ποιὸς ἔχει ἀμφιβολία, πὼς τὸ νὰ παίρνη κανεὶς συνεχῶς μέσα του τὴ ζωὴ, δὲν εἶναι σάν νὰ ζῆ ἴσχυρὰ πολλές φορές καί μέ πολλοὺς τρόπους; Ἐμεῖς λοιπὸν κοινοῦμε τέσσερες φορές τὴν ἐβδομάδα· κάθε Κυριακὴ δηλαδή, καί κάθε Τετάρτη, καί κάθε Παρασκευὴ καί Σάββατο, ἀλλὰ καί τίς ἄλλες ἡμέρες, ἂν τύχη νὰ γιορτάζεται κάποιος Ἅγιος. Ἔχω δὲ τὴν ἰδέα, πὼς σ' αὐτὲς τίς ἡμέρες ἐλειτουροῦσε κι' ὁ Ἅγιος· γιατί βέβαια, ἀπὸ τίς πολλές του φροντίδες δὲν ἔμποροῦσε νὰ λειτουργῆ καθημερινῶς.

Ἐκ τῶν καιρῶν τῶν διωγμῶν

ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΝΑΤΑΛΙΑ

Ὁ νεαρὸς Ἀδριανὸς ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ζηλευτοὺς ἀνθρώπους στὴ Νικομήδεια. Στὴ μεγάλη αὐτὴ πόλι, ὅπου εἶχε τὴν ἔδρα του ὁ αὐτοκράτωρ Διοκλητιανός, ὅλοι ὅσοι γνώριζαν αὐτὸ τὸ ἔλκυστικὸ πάλληκάρι, τὸ μακάριζαν γιὰ τὰ χαρίσματά του καὶ γιὰ τὴν εὐτυχία του. Μιὰ εὐτυχία, ποὺ κατὰ μεγάλο μέρος αἰτία τῆς ἦταν ὁ ἐξάισιος γάμος του μὲ τὴν ὠραία σὸ σῶμα καὶ στὴν ψυχὴ Ναταλία. Οἱ δύο τοὺς ἀποτελοῦσαν ἓνα ἁρμονικὸ ζευγάρι, ποὺ τὸ ἔνωσε ἡ τέλεια καὶ βαθειὰ ἀγάπη καὶ ποὺ τὸν ὀρίζοντά του δὲν τὸν σκίαζε τὸ παραμικρὸ σύννεφο.

Λίγοι, ὡστόσο, γνώριζαν τὸν κυριώτερο λόγο αὐτῆς τῆς ἰδανικῆς ἀνταποκρίσεως ἀνάμεσα στὸν Ἀδριανὸ καὶ τὴ Ναταλία. Ἦταν κι' οἱ δύο θερμοὶ χριστιανοὶ κι' εἶχαν στερεώσει τὸ δεσμό τους στὴν πίστι τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀλλὰ κάποτε, ἔφθασαν οἱ μέρες τῆς δοκιμασίας. Ὁ Διοκλητιανὸς κήρυξε ἀμείλικτο διωγμὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν. Πολλοὶ συνελήφθησαν στὴ Νικομήδεια, πέρασαν ἀπὸ σύντομη δίκη καὶ κατ'ἀλήξαν σὸ μαρτύριο.

Ὁ Ἀδριανὸς κι' ἡ Ναταλία φλέγονταν ἀπὸ τὸν πόθο τοῦ μαρτυρίου. Ἀλλὰ ἤξεραν πολὺ καλά, ὅτι τὸ μαρτύριο δὲν ἦταν εὐλογημένο παρὰ μονάχα στὴν περίπτωσι, ποὺ πιανόταν κανεὶς ἄθελά του ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ τὸν καλοῦσαν νὰ ἀρνηθῆ τὴν πίστι.

Μιὰ μέρα, ὁ Ἀδριανὸς πληροφορήθηκε, ὅτι θὰ δικάζονταν εἰκοσιτρεῖς χριστιανοί, ποὺ εἶχαν συλληφθῆ. Πῆγε, λοιπόν, νὰ παρακολουθήσῃ τὴ δίκη τους, ὅπως ἔκαναν κι' ἄλλοι πιστοί.

Ἀλλὰ μὲ χαρὰ του διαπίστωσε, ὅτι οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι ἔμειναν ἀπτόητοι. Κι' ὅταν τὶς ἀπειλὲς τοῦ δικαστῆ τὶς ἀκολούθησαν τὰ βασανιστήρια, ποὺ ἐπίσης γίνονταν δημοσίᾳ κι' ἀποτελοῦσαν φυσικὸ τμῆμα τῆς διαδικασίας, τὸ θάρρος του ἔλαμψε ἀκόμα πιὸ πολὺ. Ἀντιμετώπιζαν τὰ σύνεργα τῶν βασά-

νων σαν να ήταν παιγνιδάκια. Κι' οί πόνοι, πού υπέφεραν τὰ σώματά τους, ἔκαναν τὸ ψυχικὸ τους φρόνημα ἀκόμα πιὸ ἰσχυρό.

Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ ὑπέροχο θέαμα, ὁ Ἀδριανὸς ἐνθουσιάστηκε τόσο, ὥστε δὲν μπόρεσε νὰ κρύψη τὴ συγκίνησί του καὶ τὸ καμάρι, πού ἐννοιωθε γι' αὐτοὺς τοὺς ἀθλητὲς τῆς πίστεως. Οἱ γύρω του εἰδωλολάτρες πρόσεξαν τὴν ἔκφρασι τοῦ προσώπου του καὶ τὶς αὐθόρμητες κινήσεις του, πού πρόδιναν τὰ ψυχικά του σκιρτήματα. Τοῦ εἶπαν, λοιπόν :

—Μήπως εἶσαι καὶ σὺ ὀπαδὸς τοῦ Ναζωραίου ;

Ἐνεπείθετο ὁ νεαρὸς ἄνδρας τοὺς κύτταξε λίγες στιγμὲς σασιτισμένος. Ἄλλὰ ἡ σκέψις του δούλεψε ἀρκετὰ γρήγορα. Ὁχι, δὲν ὑπῆρχε καμμιά ἀμφιβολία, ὅτι ὤφειλε νὰ ἀπαντήσῃ καὶ νὰ πῆ τὴν ἀλήθεια. Κι' ἀποκρίθηκε :

—Ναί, εἶμαι κι' ἐγὼ χριστιανός !

Ὅπως ἦταν ἐπόμενο, τὸν ἔπιασαν ἀμέσως καὶ τὸν ἔφεραν μπροστὰ στὸ δικαστή. Ὁ Ἀδριανὸς ὠμολόγησε μὲ παρρησία τὸν Χριστὸ καὶ πρόσθεσε, ὅτι λαχταροῦσε νὰ συγκαταριθμηθῇ κι' αὐτὸς στὸν ἱερό χορὸ τῶν εἰκοσιτριῶν ὑποψηφίων μαρτύρων.

Ὁ δικαστὴς, ὅμως, ἔκρινε, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῇ χωριστὰ ἡ περίπτωσίς του καὶ πρόσταξε νὰ τὸν ρίξουν στὸ δεσμωτήριον.

Μερικοὶ τότε ἀπὸ τοὺς ἀκροατὲς, πού δὲν εἶχαν ἀκούσει καλὰ τὶ εἶχε διαμειφθῇ, νόμισαν, ὅτι ὁ Ἀδριανὸς εἶχε λυγίσει κι' ὅτι γι' αὐτὸ δὲν ἀκολούθησε τὴν τύχη τῶν ἄλλων κατηγορουμένων. Αὐτὴ ἡ ψευδαίσθησις κυκλοφόρησε ὡς φήμη κι' ἔφθασε ὡς τὴ Ναταλία.

Ἡ καρδιά της μάτωσε. Ἐπεσε στὰ γόνατα καὶ προσευχήθηκε, χύνοντας ἄφθονα δάκρυα. Ὑστερα, ἔτρεξε στὸ δεσμωτήριον. Ἐνας στρατιώτης, πού ἦταν κρυφὸς χριστιανός, τὴν ἔμπασε στὸ κελλί τοῦ συζύγου της. Ὅταν ἔμαθε ἀπὸ τὸ στόμα του, ὅτι ἡ πληροφορία, πού τῆς εἶχαν δώσει, ἦταν ἀνυπόστατη, ἔνοιωσε μιὰ ἀνείπωτη ἀγαλλίασι νὰ τὴν πλημμυρίζῃ. Ὁ Ἀδριανός, ἀφοῦ ἔμειναν γιὰ κάμποσο ἀγκαλιασμένοι, τὴν ἀπώθησε κατόπιν ἑλαφρὰ καὶ τὴν πρόσταξε νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι.

Ἡ θανάτωσίς του ἔγινε ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες, ἀφοῦ οἱ προσπάθειες τῶν Ρωμαίων νὰ τὸν μεταπείσουν πῆγαν τοῦ κάκου. Τὸν ἔδεσαν πάνω σ' ἓνα μεγάλο ἄμονι καὶ μὲ μιὰ βαρεῖά τοῦ τσάκισαν τὰ κόκκαλα

Ἡ Ναταλία ἔζησε κάμποσα χρόνια. Κέρδισε τὸν στέφανο τῆς θείας δόξας ἀπὸ τὸν μακρὺ δρόμο τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἀρετῆς κι' ὄχι ἀπὸ τὸν σύντομο δρόμο τοῦ μαρτυρίου, ἀπ' ὅπου εἶχε περάσει ὁ ἄνδρας της.

Στιχηρὸ τῆς σχετικῆς Ἀκολουθίας (26 Αὐγούστου) λέγει τὰ ἑξῆς ὠραιότατα :

Τὸν Ἀδὰμ ἡ ὁμόζυγος Παραδείσου ἐξώρισε, συμβουλίᾳ ὄφεως. Ναταλία δὲ Ἀδριανὸν πρὸς Παράδεισον πανσόφως εἰσήγαγεν, ἱεραῖς προσλαλιαῖς νουθετοῦσα, διδάσκουσα τὰ ἐπίπονά τῆς ἀθλήσεως φέρειν, οὐρανίους ἀντιδόσεις προξενοῦντα καὶ αἰωνίζουσιν εὐκλειαν.

Τὸ μαρτύριο τοῦ Ἀδριανοῦ ἐξιστορεῖται, μὲ διάφορες παραλλαγές, ἀπὸ ἀρχαιότατες πηγές, ποὺ οἱ εἰδικοί ἀγιολόγοι πιστεύουν, ὅτι εἶναι προῖον ἐπεξεραγσίας μιᾶς διηγήσεως σύγχρονης μὲ τὸν μάρτυρα.

Τὴν ἴδια μέρα, ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ κι' ἄλλον Ἀδριανὸ μάρτυρα, ἐπίσης ἀπὸ τῆ Νικομήδεια, ποὺ φέρεται σὰν γιὸς τοῦ αὐτοκράτορος Πρόβου κι' ἀδελφὸς τοῦ Δομετίου, ἐπισκόπου τοῦ Βυζαντίου. Ὁ δεύτερος Ἀδριανὸς ἄθλησε ἐπὶ Λικινίου.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμ. Κατερίνην Ἀθανάσιον, Διποταμιὰ Καστορίας. Ἐλήφθη ἐπιστολή σας καὶ ἀπεστάλη εἰς ὑμᾶς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 21 φύλλον.— Πανοσ. Ἀρχιμ. Χαρίτων Ζαχαρόπουλον, Πέραμα, Πειραιῶς. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα τεύχη.— Αἰδεσιμ. Παπαδόπουλον Κυριακόν ὁδὸς Τσαμαδοῦ 4 Θεσσαλονίκη. Ἐλήφθη ἡ ἐπιστολή σας καὶ ἀπεστείλαμεν εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1.1.63 ἕως νῦν ὑπάρχοντα παρ' ἡμῖν τεύχη. Εἶχομεν διακόψει τὴν ἀποστολὴν ἀπὸ 24.4.59 καὶ ἐντεῦθεν κατόπιν ἐπανειλημμένων ἐπιστροφῶν τῶν τευχῶν. Ἀπὸ τοῦδε θὰ λαμβάνητε τακτικῶς τὸ φύλλον.— Κ. Βασ. Ἐξαρχον, Καθηγητὴν Πανεπιστημίου, Στουτγκάρδην Γερμανίας. Ἐνεγράφη ὁ εὐγενεῖ ὑμῶν φροντίδι ὑποδειχθεὶς καθηγητῆς κ. Χρυσόστομος Ντάμ καὶ ἀπεστάλησαν αὐτῷ τὰ ἀπὸ 1.1.63 τεύχη.— Κύριον Ἡλίαν Μαρκαντώνην, καθηγητὴν, Κόρθιον Ἄνδρου. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας εἰς τὰ περιοδικὰ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΝ» καθὼς καὶ εἰς τὴν «ΘΕΟΛΟΓΙΑΝ».— Αἰδεσιμ. Κερασσοβίτην Δημ., Τσιούκα Καλαμπάκας. Ἐνεγράφητε ὑποδείξει τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ ἀποστέλλομεν ὑμῖν τὸ φύλλον.— Αἰδεσιμ. Ἀθανασίου Δημ., Ἐρμούπολιν Σύρου. Ἐτακτοποιήθητε εἰς τὰ παρ' ἡμῖν συνδρομητολογία.— Αἰδεσιμ. Γεώργ. Ρουμπάνην, Τρίπολιν. Ἐστάλη αἰτηθὲν φύλλον.— Αἰδεσιμ. Μπαρδαβίλλιαν Γ., Κεραστᾶριον Ἀρκαδίας. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ τεύχη ἀπὸ 1.6.63 ἕως νῦν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἐνημέρωσιν.— Αἰδεσιμ. Ψηλοπάτην Παναγ., Ἐφημ. Ἀγίας Τριάδος Μαραθοκάμπου Σάμου. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τρία φύλλα τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2 τεύχους τοῦ τρέχοντος ἔτους, ἐν δι' ὑμᾶς καὶ ἕτερα δύο διὰ τοὺς συναδέλφους σας, Σᾶς ἀπεστείλαμεν ὡσαύτως καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 9 τεύχος.— Αἰδεσιμ. Τζώρτζογλου Ἐμμ., Θεσσαλονίκη. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ἀπὸ 1.11.63 ἕως νῦν κυκλοφορήσαντα τεύχη.— Αἰδεσιμ. Παπαδόπουλον Δημήτριον Μεξιάτες — Ὑπάτης. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1.10.63 ἕως νῦν τεύχη.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Πρεβέζης

ΛΟΓΟΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΝΗΜΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Ἐγκρίσει- εὐλογία τῆς Ἱ. Συνόδου
Τόμ. Α', σελ. 320

Πωλεῖται παρὰ τῷ συγγραφεῖ (Πρέβεζαν)
καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα. Δρχ. 60.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Βασ. Ἡλιάδης, Τοῦ Βασιλέως Παύλου αἰωνία ἡ μνήμη! Ὑπῆρξεν ὁ Ἑλλην Βασιλεὺς μετὰ τὰς ἀκλονήτους θρησκευτικὰς παραδόσεις καὶ τὴν εὐλάβειαν. Ἡ ἀναβίωσις τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του. Συγκινητικὰ δείγματα τῆς θρησκευτικότητός του.— **Φωτίου Κόντογλου**, Τί εἶνε ἡ Ὀρθοδοξία καὶ τί εἶνε ὁ Παπισμός.— **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ Πρώτη καὶ Δευτέρα Ἑβδομάς τῶν Νηστειῶν.— **Ἀμμωνᾶ**, Ἀναδρομὴ εἰς τὰ περασμένα. Ὁ Παπαφλέσσας.— **Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Ἀθ. Καλύβα**, Ἱεροκλήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Στάχυα ἀπ' τὸν ἀγρό Του. Μηχανοκρατία.— **Ἀρχιμ. Προκοπ. Παπαθεοδώρου**, Γραφικὰ θέματα στὴν ἐπικαιρότητα (καὶ τὸ ἐφημεριακόν).— «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος τέταρτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τοὺς Ἄριθμούς» ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρους**. Ἀπόδ. **Θεοδόση Σπεράντσα**.— **Οἶκον. Δρ. Κωνσταντίνου Μ. Φούσκα**, Θέματα ποιμαντικῆς. Γνωριμία τοῦ ἱερέως μετὰ τοῦ ποιμνίου του.— Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ἐυεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδ. **Ἀνθίμου Θεολογίτη**.— **Βασ. Μουστάκη**, Ἀπὸ τὸν καιρὸ τῶν διωγμῶν. Ἀδριανὸς καὶ Ναταλία.— **Ἀλληλογραφία**.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ διδῆ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ **ΕΚΚΛΗΣΙΑ**
 Ὀδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλ. 227.689.

Τύποις : Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα — **ΤΣΙΡΩΝΗ** — Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: **Γ. Σ. Χρυσάφης**, Ἱασιωνίδου 22, Σούρμενα